

Przestrzenne różnicowanie funkcjonowania turystyki na pograniczu polsko–słowacko–ukraińskim w latach 2015–2017

Spatial diversification of tourism on the borderland between Poland,
Slovakia and Ukraine in the years 2015–2017

Przestrzenne zróżnicowanie funkcjonowania turystyki na pograniczu polsko-słowacko-ukraińskim w latach 2015-2017

Spatial diversification of tourism on the borderland between Poland,
Slovakia and Ukraine in the years 2015-2017

Opracowanie merytoryczne

Content-related works

Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Ośrodek Statystyki Sportu i Turystyki
Statistical Office in Rzeszów, Centre for Sport and Tourism Statistics

Zespół autorski

Editorial team

Dorota Jasiukiewicz, Jarosław Napora, Jadwiga Uchman

Kierujący

Supervisor

Marek Cierpień-Wolan

Prace redakcyjne

Editorial work

Dorota Jasiukiewicz, Jadwiga Uchman

Tłumaczenie

Translation

Dorota Jasiukiewicz, Mirosław Koszela

Skład i opracowanie graficzne

Typesetting and graphics

Mirosław Koszela

ISBN 978-83-7406-238-1

Publikacja dostępna na stronie

Publications available on website

<http://rzeszow.stat.gov.pl/publikacje-i-foldery/>

Przy publikowaniu danych GUS prosimy o podanie źródła

When publishing Statistics Poland data — please indicate the source

Przedmowa

Przekazujemy do rąk Państwa publikację „Przestrzenne zróżnicowanie funkcjonowania turystyki na pograniczu polsko-słowacko-ukraińskim w latach 2015-2017”.

Celem opracowania jest porównanie zasobów oraz stopnia wykorzystania bazy noclegowej funkcjonującej na sąsiadujących ze sobą obszarach przygranicznych Polski, Słowacji i Ukrainy.

W publikacji zaprezentowano informacje dotyczące:

- po stronie polskiej województw: lubelskiego, podkarpackiego, małopolskiego i śląskiego,
- po stronie słowackiej: Środkowej i Wschodniej Słowacji,
- po stronie ukraińskiej obwodów: lwowskiego, wołyńskiego i zakarpackiego, a także iwano-frankowskiego, który wprawdzie nie leży bezpośrednio przy granicy z Polską, ale najkrótsza odległość dzieląca go od tej granicy jest mniejsza od 50 km.

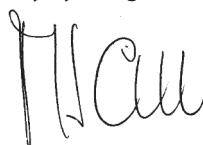
Zasadnicza część publikacji zawiera analizę stanu, struktury, rozmieszczenia i wykorzystania turystycznych obiektów noclegowych na obszarach przygranicznych na poziomie województw, z uwzględnieniem charakterystyki na tle danego kraju. Oceny przestrzennego zróżnicowania potencjału turystycznego graniczących obszarów Polski, Słowacji i Ukrainy dokonano przy wykorzystaniu metody taksonomicznej. Scharakteryzowano także potencjał turystyczny pogranicza według poszczególnych odcinków granic.

Uzupełnienie części analitycznej stanowią tablice dostępne w wersji on-line zawierające informację o turystycznych obiektach noclegowych i ich wykorzystaniu oraz wybrane wskaźniki funkcji turystycznej za lata 2015 i 2017 dla jednostek terytorialnych na poziomie powiatów dla każdej części pogranicza.

Informacje przedstawione w publikacji pochodzą głównie ze stałych badań turystycznej bazy noclegowej realizowanych przez statystykę publiczną Polski, Słowacji i Ukrainy. Zakres prezentowanych informacji wynika przede wszystkim z ich dostępności oraz porównywalności pod względem metodologii.

Wyrażamy nadzieję, że prezentowane w publikacji dane będą przydatne dla szerokiego grona odbiorców i okażą się użytecznym źródłem wiedzy o funkcjonowaniu turystyki na obszarach przygranicznych

Dyrektor
Urzędu Statystycznego w Rzeszowie

dr Marek Cierpiat-Wolan

Rzeszów, listopad 2018 r.

Preface

We are pleased to present the publication "Spatial diversification of tourism on the borderland between Poland, Slovakia and Ukraine in the years 2015-2017".

The purpose of this study is to compare the capacity and occupancy of tourists accommodation establishments functioning on the neighbouring border areas of Poland, Slovakia and Ukraine.

The publication presents the following information:

- on the Polish side: on Lubelskie, Podkarpackie, Małopolskie and Śląskie voivodships,
- on the Slovakian side: on Central and Eastern Slovakia,
- on the Ukrainian side: on L'viv, Volyn and Zakarpattia regions as well as Ivano-Frankivsk region, which is not located directly by the Polish border, but the shortest distance separating it from this border is less than 50 km.

The main part of the publication contains an analysis of the state, structure, distribution/location and occupancy of tourist accommodation establishments on border areas at the level of voivodships, including characteristics compared to a given bordering country. The evaluation of the spatial diversification of tourism of bordering areas of Poland, Slovakia and Ukraine was made by using taxonomic method. Also, tourist potential of the borderland was characterized according to particular sections of the borders.

Complementary to the analytical part are tables available on-line, containing information about tourist accommodation facilities and their occupancy, as well as selected indicators of tourist function for the years 2015 and 2017, for territorial units at the powiat level for each part of the borderland.

The main sources of information presented in the publication include continuous surveys of tourist accommodation establishments carried out by the official statistics of Poland, Slovakia and Ukraine. The scope of the presented information results mainly from its availability and comparability in terms of methodology.

We hope that the data presented in the publication will be useful to a wide range of readers and prove to be a valuable source of knowledge for many institutions and individuals interested in the functioning of tourism on the border areas.

Director
of the Statistical Office Rzeszów

Marek Cierpień-Wolan, Ph.D.

Rzeszów, November 2018

Spis treści

Contents

Przedmowa	3
<i>Preface.</i>	<i>4</i>
Spis tablic	6
<i>List of tables</i>	<i>6</i>
Spis wykresów	7
<i>List of charts</i>	<i>7</i>
Spis map	7
<i>List of maps.</i>	<i>7</i>
Objaśnienia znaków umownych	8
<i>Symbols</i>	<i>8</i>
Skróty	8
<i>Abbreviations</i>	<i>8</i>
Synteza	9
<i>Executive summary</i>	<i>10</i>
Rozdział 1. Ogólna charakterystyka pogranicza polsko-słowacko-ukraińskiego	12
<i>Chapter 1. General characteristics of the borderland between Poland, Slovakia and Ukraine</i>	<i>12</i>
Rozdział 2. Baza turystycznych obiektów noclegowych	15
<i>Chapter 2. Tourist accommodation establishments</i>	<i>15</i>
Rozdział 3. Wykorzystanie turystycznych obiektów noclegowych.	21
<i>Chapter 3. Occupancy of tourist accommodation establishments</i>	<i>21</i>
Rozdział 4. Wybrane wskaźniki charakteryzujące turystyczną bazę noclegową i jej wykorzystanie. .31	
<i>Chapter 4. Selected indicators characterizing tourist accommodation establishments and their oc- cupancy</i>	<i>31</i>
Rozdział 5. Syntetyczna ocena potencjału turystycznego obszarów przygranicznych	37
<i>Chapter 5. Synthetic assessment of tourist potential of border areas.</i>	<i>37</i>
Rozdział 6. Zróżnicowanie potencjału turystycznego według odcinków granic w 2017 r.	42
<i>Chapter 6. Diversification of tourism potential by sections of the borders in 2017</i>	<i>42</i>
Uwagi ogólne	44
<i>General notes</i>	<i>44</i>
Uwagi metodologiczne.	45
<i>Methodological notes.</i>	<i>47</i>

Spis tablic

List of tables

Tablica 1. Turystyczne obiekty noclegowe i miejsca noclegowe na pograniczu polsko-słowacko-ukraińskim	15
Table 1. Tourist accommodation establishments and bed places on the borderland between Poland, Slovakia and Ukraine.....	15
Tablica 2. Baza noclegowa obszarów przygranicznych na tle kraju	18
Table 2. Tourist accommodation establishments of the borderland and bordering countries	18
Tablica 3. Turystyczne obiekty noclegowe i miejsca noclegowe na pograniczu polsko-słowacko-ukraińskim według wybranych rodzajów obiektów w 2017 r.....	19
Table 3. Tourist accommodation establishments and bed places on of the borderland between Poland, Slovakia and Ukraine by selected types of facilities in 2017.....	19
Tablica 4. Wykorzystanie turystycznej bazy noclegowej obszarów przygranicznych na tle kraju	21
Table 4. Occupancy of tourist accommodation establishments of the borderland and bordering countries	21
Tablica 5. Turyści korzystający z turystycznych obiektów noclegowych	24
Table 5. Tourists in tourist accommodation establishments.....	24
Tablica 6. Turyści zagraniczni korzystający z turystycznych obiektów noclegowych	26
Table 6. Foreign tourists in tourist accommodation establishments.....	26
Tablica 7. Noclegi udzielone turystom w turystycznych obiektach noclegowych	28
Table 7. Overnight stays of tourists in tourist accommodation establishments	28
Tablica 8. Noclegi udzielone turystom zagranicznym w turystycznych obiektach noclegowych	29
Table 8. Overnight stays of foreign tourists in tourist accommodation establishments.....	29
Tablica 9. Wybrane wskaźniki dotyczące infrastruktury noclegowej i jej wykorzystania w 2017 r.....	33
Table 9. Selected rates regarding accommodation and its occupancy.....	33
Tablica 10. Wskaźniki wykorzystane do syntetycznej oceny potencjału turystycznego obszarów przygranicznych w 2017 r.	39
Table 10. Indicators used for synthetic evaluation of tourist potential of the borderland in 2017.....	39
Tablica 11. Wartości miernika syntetycznego i jego zróżnicowanie terytorialne w 2017 r.....	40
Table 11. Values of the synthetic measure of and its territorial diversification in 2017	40
Tablica 12. Turystyczna baza noclegowa na pograniczu polsko-słowacko-ukraińskim według odcinków granic oraz jej wykorzystanie w 2017 r.....	42
Table 12. Tourist accommodation establishments on the borderland between Poland, Slovakia and Ukraine by parts of border and their occupancy in 2017.....	42
Tablica 13. Struktura turystycznej bazy noclegowej na pograniczu polsko-słowacko-ukraińskim według odcinków granic oraz jej wykorzystania w 2017 r.....	43
Table 13. Tourist accommodation establishments on the borderland between Poland, Slovakia and Ukraine by parts of border and their occupancy in 2017.....	43

Spis wykresów

List of charts

Wykres 1. Turystyka na pograniczu polsko-słowacko-ukraińskim w 2017 r.....	14
Chart 1. Tourism on the borderland between Poland, Slovakia and Ukraine.....	14
Wykres 2. Turystyczne obiekty noclegowe	18
Chart 2. Tourist accommodation establishments	18
Wykres 3. Wykorzystanie turystycznych obiektów noclegowych.....	23
Chart 3. Occupancy of tourist accommodation establishments.....	23
Wykres 4. Turyści w bazie noclegowej w 2017 r.....	27
Chart 4. Tourists in tourist accommodation establishments in 2017	27
Wykres 5. Średnia liczba noclegów udzielonych turystom w 2017 r.	30
Chart 5. Average number of tourist overnight stays in 2017.....	30

Spis map

List of maps

Mapa 1. Podział administracyjny pogranicza polsko-słowacko-ukraińskiego.....	11
Map 1. Administrative division of the borderland between Poland, Slovakia and Ukraine	11
Mapa 2. Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego wg Schneidera w 2017 r.....	34
Map 2. Tourist traffic intensity rate by Schneider in 2017	34
Mapa 3. Wskaźnik rozwoju bazy noclegowej w 2017 r.....	35
Map 3. Tourist accommodation development rate in 2017	35
Mapa 4. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w 2017 r.	36
Map 4. Occupancy rate of bed places in tourist accommodation establishments in 2017	36

Objaśnienia znaków umownych

Symbols

Symbol <i>Symbol</i>	Opis <i>Description</i>
Kreska (-)	zjawisko nie wystąpiło <i>magnitude zero</i>
Znak #	dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej <i>data may not be published due to the necessity of maintaining statistical confidentiality</i>
Zero (0)	zjawisko istniało w wielkości mniejszej od 0,5 <i>magnitude not zero, but less than 0,5 of a unit</i>
„W tym” „Of which”	oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy <i>indicates that not all elements of the sum are given</i>
Comma (,)	used in figures represents the decimal point
Uwaga Note	Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach. Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”. Liczby te są poprawne pod względem merytorycznym. <i>Relative numbers (indicators, percentages) were calculated on the basis of absolute data expressed with more accuracy than it was given in the tables. Due to the rounding of data, in some cases sums of components may slightly differ from the amount given in the item "total". Those numbers are correct with regard to their factual content.</i>

Skróty

Abbreviations

Skrót <i>Abbreviation</i>	Znaczenie <i>Meaning</i>
tys. <i>thous.</i>	tysiąc <i>thousand</i>
mln	million <i>million</i>
km	kilometr <i>kilometre</i>
km ²	kilometr kwadratowy <i>square kilometre</i>
p.proc <i>pp</i>	punkt procentowy <i>percentage point</i>
NUTS	Klasyfikacja Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych <i>Nomenclature of Territorial Units for Statistics</i>

Synteza

Obszar pogranicza polsko-słowacko-ukraińskiego charakteryzuje się znaczną atrakcyjnością turystyczną. Środowisko naturalne, zasoby leczniczych wód mineralnych oraz bogactwo dziedzictwa kulturowego stwarzają doskonałe warunki do uprawiania różnorodnych form turystyki.

Dla turystów odwiedzających obszar pogranicza jest przygotowanych ok. 380 tys. miejsc noclegowych w 6,6 tys. obiektów, w tym ponad połowę miejsc oferują obiekty położone w części polskiej.

Turyści korzystający z bazy noclegowej na obszarach przygranicznych stanowią znaczny odsetek ogółu turystów odwiedzających dany kraj. Turyści korzystający z bazy noclegowej w polskiej części pogranicza stanowili w 2017 r. (podobnie jak w 2015 r.) 30% turystów odwiedzających Polskę. Analogiczny wskaźnik dla Słowacji wyniósł 53% w obu analizowanych latach, a dla Ukrainy – 27% i był wyższy o 4 p. proc. w porównaniu z 2015 r. W polskiej części pogranicza turyści najczęściej odwiedzali Kraków i powiat tatrzański, w słowackiej – powiat Poprad, a w ukraińskiej – rejon lwowski.

Ruch turystyczny na obszarach przygranicznych Polski, Słowacji i Ukrainy rozwija się szybciej niż w kraju ogółem. W okresie 2015-2017 liczba turystów korzystających z bazy noclegowej w polskim obszarze przygranicznym wzrosła o 22,2% (podczas gdy w Polsce o 18,7%), na słowackim obszarze przygranicznym – o 24,4% (na Słowacji – 24,1%), a w ukraińskiej części pogranicza – 31,8% (na Ukrainie – o 15,2%).

Odsetek turystów zagranicznych wśród ogółu turystów odwiedzających polską i słowacką część pogranicza pozostawał na niezmiennym poziomie. W latach 2015-2017 stanowili oni odpowiednio ok. 22% i 29%. W części ukraińskiej zaobserwowano natomiast wzrost o ponad 3 p. proc.

Obszary przygraniczne są na ogół lepiej zagospodarowane pod względem turystycznym. Charakteryzują się one wyższymi współczynnikami dotyczącymi turystycznych obiektów i miejsc noclegowych w odniesieniu do powierzchni, tylko w słowackiej części pogranicza liczba miejsc noclegowych przypadająca na 1 km² powierzchni jest nieco niższa niż średnia dla kraju.

Biorąc pod uwagę wartość miernika syntetycznego, uwzględniającego nie tylko bazę noclegową, ale również inne cechy mające wpływ na atrakcyjność turystyczną danego obszaru, najwyższym potencjałem turystycznym na obszarze całego pogranicza charakteryzuje się część słowacka. Środkowa i Wschodnia Słowacja zajmują czołowe miejsca wśród analizowanych jednostek terytorialnych. Najwyższym potencjałem turystycznym na pograniczu polsko-słowacko-ukraińskim dysponuje jednak województwo małopolskie, dla którego miernik syntetyczny przyjął największą wartość zarówno w 2015 r. jak i w 2017 r.

Analizując odcinki granic, pogranicze polsko-słowackie dysponuje znacznie większym potencjałem turystycznym niż pogranicze polsko-ukraińskie. Jego obszar jest mniejszy o 1/3 od obszaru pogranicza polsko-ukraińskiego, ale zasoby bazy noclegowej zarówno pod względem liczby obiektów jak i miejsc noclegowych, są ponad dwukrotnie większe. Na obszarze tym z bazy noclegowej korzysta prawie 3-krotnie więcej turystów, a liczba udzielonych noclegów jest 2,5-krotnie wyższa. Na pograniczu polsko-słowackim znacznie częściej odwiedzana jest część polska, do której przyjeżdża 3/4 ogółu turystów, mimo, że zasoby polskiej jak i słowackiej bazy noclegowej są na zbliżonym poziomie.

Na pograniczu polsko-ukraińskim potencjał obszarów po obu stronach granicy jest podobny. Obie części polska i ukraińska dysponują podobną bazą noclegową, jeśli chodzi o liczbę obiektów i liczbę miejsc. Podobne jest również ich wykorzystanie w zakresie liczby turystów i udzielonych im noclegów.

Executive summary

The area of the borderland between Poland, Slovakia and Ukraine is characterized by considerable tourist attractiveness. The natural environment, resources of curative mineral waters and the richness of cultural heritage create perfect conditions for practicing various forms of tourism.

Around 380 thous. of bed places in 6.6 thous. of tourist accommodation establishments are prepared for tourists visiting the border area, of which more than half of the places are offered by facilities located in the Polish part of the borderland.

Tourists using the accommodation establishments on border areas constitute a significant percentage of all tourists visiting a given country. Tourists accommodated in the Polish part of the borderland constituted 30% of all tourists visiting Poland in 2017 (similar as in 2015). A similar rate for Slovakia amounted to 53% in both analyzed years, and for Ukraine - 27%, and it was higher by 4 pp. compared to 2015. In the Polish part of the borderland tourists most often visited Krakow and Tatrzański powiat, in the Slovakian part - Poprad district, and in the Ukrainian part - Lviv district.

Tourist traffic on the borderland between Poland, Slovakia and Ukraine is growing faster than in the country in general. In 2015-2017, the number of tourists using accommodation facilities in the Polish border area increased by 22.2% (while in Poland by 18.7%), in the Slovakian border area - by 24.4% (in Slovakia - 24.1 %), and in the Ukrainian part of the borderland - 31.8% (in Ukraine - by 15.2%).

The percentage of foreign tourists among all tourists visiting the Polish and the Slovakian part of the borderland remained unchanged. In the years 2015-2017 they constituted approx. 22% and 29% respectively. In the Ukrainian part, an increase of over 3 percentage points was observed.

Border areas are generally better developed in terms of tourism. They are characterized by higher coefficients for tourist facilities and accommodation in relation to area, only in the Slovakian part of the borderland, the number of bed places per 1 km² area is slightly lower than the national average.

When it comes to the value of a synthetic measure, taking into account not only the tourist accommodation establishments but also other features affecting the tourist attractiveness of a given area, the Slovakian part is characterized by the highest tourist potential on the entire borderland. Central and Eastern Slovakia rank highest among the analyzed territorial units. However, the highest tourist potential on the borderland between Poland, Slovakia and Ukraine was shown by Małopolskie voivodship, for which the synthetic measure assumed the highest value both in 2015 and in 2017.

Taking into account sections of borders, the Polish-Slovakian borderland has a significantly higher tourist potential than the Polish-Ukrainian one. Its area is smaller by one third than the area of the Polish-Ukrainian border area, but the capacity of tourist accommodation establishments in terms of the number of facilities and bed places is more than twice as large. This area is visited by almost three times more tourists than the Polish-Ukrainian border area as well as the number of nights spent is 2.5 times higher. On the Polish-Slovakian borderland, the Polish part is visited much more frequently. This part is visited by 3/4 of all tourists, despite the fact that the capacity of both Polish and Slovakian tourist accommodation establishments is at a similar level.

On the Polish-Ukrainian borderland the potential of areas on both sides of the border is similar. Both Polish and Ukrainian parts have similar accommodation facilities when it comes to the number of establishments and the number of bed places. Their occupancy is also similar in terms of the number of tourists and overnights provided.

Mapa 1. Podział administracyjny pogranicza polsko-słowacko-ukraińskiego
Map 1. Administrative division of the borderland between Poland, Slovakia and Ukraine

Rozdział 1

Chapter 1

Ogólna charakterystyka pogranicza polsko-słowacko-ukraińskiego

General characteristics of the borderland between Poland, Slovakia and Ukraine

Polska graniczy ze Słowacją i Ukrainą na odcinku ponad 1000 km. Długość granic z każdym z tych krajów jest podobna; wynosi odpowiednio 541 i 535 km. Trzy sąsiadujące kraje są bardzo zróżnicowane pod względem powierzchni - Ukraina jest prawie dwukrotnie większa od Polski i ponad 12 razy większa od Słowacji.

Pogranicze polsko-słowackie obejmujące województwo podkarpackie, małopolskie i śląskie, Wschodnią i Środkową Słowację zajmuje 77,4 tys.km², z czego prawie 60% przypada na stronę polską. Biorąc pod uwagę, że powierzchnia Polski jest sześciokrotnie większa niż powierzchnia Słowacji, to województwa graniczące ze Słowacją zajmują tylko 14,5% powierzchni Polski, podczas gdy przygraniczna część Słowacji stanowi ok. 65% powierzchni całego kraju.

Obszar pogranicza polsko-ukraińskiego obejmujący województwa lubelskie, podkarpackie oraz obwody iwano-frankowski, lwowski, zakarpacki i wołyński wynosi 111,6 tys. km², z czego ponad 60 % znajduje się po stronie ukraińskiej. Województwa graniczące z Ukrainą zajmują 13,7% powierzchni Polski, a przygraniczne obwody stanowią 11,4% powierzchni całej Ukrainy.

Omawiany obszar pogranicza zamieszkiwało w 2017 r. ponad 21 mln ludności, w tym prawie 60% to mieszkańcy polskiej części pogranicza.

Obszar pogranicza polsko-słowacko-ukraińskiego charakteryzuje się znaczną atrakcyjnością turystyczną. Środowisko naturalne – liczne tereny podgórskie i górskie, duża liczba kompleksów leśnych, akweny wodne, bogata flora i fauna – stwarza doskonałe warunki do uprawiania turystyki pieszej, rowerowej, konnej oraz sportów wodnych i powietrznych.

Przygraniczne obszary Polski, Słowacji i Ukrainy to tereny o zróżnicowanej budowie geologicznej oraz ukształtowaniu powierzchni. Pogranicze polsko-ukraińskie to w przeważającej części obszary o niewielkich wysokościach n.p.m. Na północy to równinne tereny Polesia o wysokościach 100-250 m n.p.m. cechujące się dużym zabagnieniem i występowaniem licznych jezior. Środkową część pogranicza zajmują pofałdowane obszary Wyżyny Wołyńskiej, bezleśna, pocięta wąwozami lessowymi Wyżyna Lubelska o wysokościach do 300 m n.p.m. oraz Roztocze od południa sąsiadujące z płaskim obszarem Kotliny Sandomierskiej. Południe pogranicza polsko-ukraińskiego i jednocześnie wschodnia część pogranicza polsko-słowackiego to obszar Beskidów Wschodnich (Bieszczadów) należących do Karpat Wschodnich o wysokościach przekraczających już 1300 m n.p.m. W paśmie granicznym Bieszczadów na szczycie Krzemieniec stykają się granice Polski, Słowacji i Ukrainy. Całe pogranicze polsko-słowackie położone jest na terenie Karpat (Karpaty Zachodnie i Karpaty Wschodnie), chociaż województwa zaliczone do tej części pogranicza obejmują także obszary wyżyn (Śląsko-Krakowskiej oraz Małopolskiej). Większość obszaru tego pogranicza należy do Karpat Zachodnich i charakteryzuje się różnorodną rzeźbą poczynając od gór wysokich typu alpejskiego, przez góry średnie, kończąc na górach niskich i pogórzach. Najwyższą część Tatr ma rzeźbę lodowcową ze szczytami i dolinami polodowcowymi. Interesująca jest rzeźba krasowa w Pieninach, Słowackim Raju i po północnej stronie Niżnych Tatr. W kotlinach przeważa rzeźba pagórkowata.

Charakterystyczny jest duży udział obszarów leśnych relatywnie mało przekształconych przez człowieka – zwłaszcza w sąsiedztwie granicy państwa i w części wschodniej pogranicza.

Lasy zajmują ponad 35% powierzchni ogólnej obszarów pogranicza. Po stronie polskiej udział lasów w powierzchni ogólnej waha się od 23% w województwie lubelskim do 39% w województwie pod-

karpackim. Po stronie słowackiej lasami pokryta jest prawie połowa obszarów przygranicznych, a we wszystkich obwodach ukraińskich wchodzących w skład pogranicza lasy zajmują ponad 30% powierzchni ogólnej, przy czym najwięcej lasów występuje w obwodzie zakarpackim (prawie 60% powierzchni).

Na terenie pogranicza zachowały się liczne unikalne ekosystemy, charakteryzujące się dużą różnorodnością przyrodniczą. Wysoka wartość przyrodniczo-krajobrazowa przyczyniła się do utworzenia w pobliżu granic wielu obszarów prawnie chronionej przyrody. Po obu stronach granic utworzono liczne parki narodowe, rezerваты przyrody oraz obszary chronionego krajobrazu.

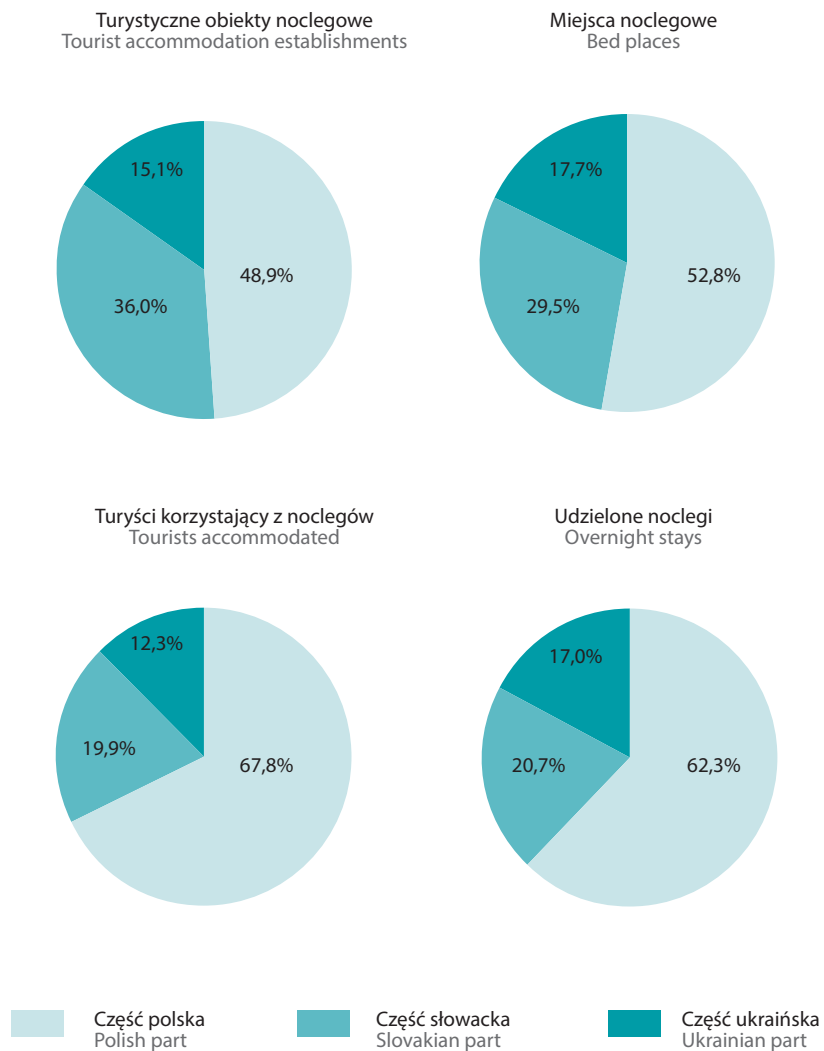
Na obszarze pogranicza łącznie istnieją 33 parki narodowe, które zajmują 8,1 tys. km², czyli niecałe 5% powierzchni obszarów przygranicznych. Najwięcej – bo 14 – parków narodowych znajduje się w ukraińskiej części pogranicza. W polskim obszarze przygranicznym istnieje 10 parków narodowych, a po stronie słowackiej 9. Istnieje tam także jedyny w Europie trójstronny rezerwat biosfery – Międzynarodowy rezerwat Biosfery „Karpaty Wschodnie”, w którego skład wchodzi Bieszczadzki Park Narodowy w Polsce, Park Narodowy Połoniny na Słowacji i Użański Park Narodowy na Ukrainie.

Obszar przygraniczny cechuje się także bogactwem i różnorodnością dziedzictwa kulturowego. Zachowało się tu wiele pozostałości tradycyjnego budownictwa drewnianego, zamków, dworów, jak również zabytkowych zespołów urbanistycznych. W celu poznania najbardziej atrakcyjnych miejsc po obu stronach granicy wytyczonych jest wiele kilometrów różnego rodzaju szlaków tematycznych.

Na terenie pogranicza działa niemal 600 muzeów, które rocznie zwiedza ponad 21 mln osób.

Istotnym czynnikiem rozwoju turystyki są też lecznicze wody mineralne wykorzystywane w licznych uzdrowiskach. W 170 zakładach uzdrowiskowych dla kuracjuszy jest przygotowanych ponad 37 tys. miejsc noclegowych.

Wykres 1. Turystyka na pograniczu polsko-słowacko-ukraińskim w 2017 r.
 Chart 1. *Tourism on the borderland between Poland, Slovakia and Ukraine*

Rozdział 2

Chapter 2

Baza turystycznych obiektów noclegowych

Tourist accommodation establishments

Baza noclegowa to podstawowy element zagospodarowania turystycznego obszaru decydujący o wykorzystaniu jego walorów turystycznych.

Na obszarze pogranicza polsko-słowacko-ukraińskiego funkcjonowało w 2017 r. 6555 turystycznych obiektów noclegowych. Najwięcej, bo niemal połowa obiektów (3204) była zlokalizowana po stronie polskiej i było to jednocześnie 30% ogółu obiektów w kraju. Na terenach przygranicznych Słowacji znajdowało się 2359 obiektów, tj. 67% wszystkich obiektów działających na Słowacji. Liczba ukraińskich turystycznych obiektów noclegowych funkcjonujących na obszarze pogranicza wyniosła 992 i stanowiło to 15% ogółu obiektów na tym terenie, ale 24% wszystkich turystycznych obiektów noclegowych Ukrainy.

Na przestrzeni trzech ostatnich lat liczba turystycznych obiektów noclegowych na obszarze pogranicza pozostawała na prawie niezmiennym poziomie, przy czym w części słowackiej odnotowano ok. 10% spadek, zaś w części polskiej i ukraińskiej wzrost odpowiednio o ok. 8% i ponad 2%.

Tablica 1. Turystyczne obiekty noclegowe i miejsca noclegowe na pograniczu polsko-słowacko-ukraińskim

Table 1. *Tourist accommodation establishments and bed places on the borderland between Poland, Slovakia and Ukraine*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Obiekty <i>Facilities</i>		Miejsca noclegowe <i>Bed places</i>	
	2015	2017	2015	2017
			w tysiącach <i>in thousands</i>	
OGÓŁEM <i>TOTAL</i>	6534	6555	378,2	389,4
CZEŚĆ POLSKA <i>POLISH PART</i>	2977	3204	186,7	205,5
województwa <i>voivodships</i>				
lubelskie	369	445	21,8	26,0
małopolskie	1448	1532	90,3	99,4
podkarpackie	527	582	28,7	33,0
śląskie	633	645	45,9	47,2
CZEŚĆ SŁOWACKA <i>SLOVAKIAN PART</i>	2589	2359	122,5	114,7
Wschodnia Słowacja <i>Eastern Slovakia</i>	1069	951	59,9	53,9
kraje <i>regions</i>				
preszowski	718	662	33,9	32,0
koszycki	351	289	26,0	21,9

Tablica 1. Turystyczne obiekty noclegowe i miejsca noclegowe na pograniczu polsko-słowacko-ukraińskim (dok.)

Table 1. Tourist accommodation establishments and bed places on the borderland between Poland, Slovakia and Ukraine (cont.)

Wyszczególnienie Specification	Obiekty Facilities		Miejsca noclegowe Bed places	
	2015	2017	2015	2017
			w tysiącach <i>in thousands</i>	
Środkowa Słowacja <i>Central Slovakia</i>	1520	1408	62,6	60,8
kraje <i>regions</i>				
bańskobystrzycki	550	516	22,2	21,6
żyliński	970	892	40,4	39,3
CZĘŚĆ UKRAIŃSKA <i>UKRAINIAN PART</i>	968	992	68,9	69,1
obwody <i>regions</i>				
iwano-frankowski	230	274	12,2	14,7
lwowski	331	337	33,6	32,9
wołyński	139	131	6,2	6,1
zakarpacki	268	250	16,9	15,3

Biorąc pod uwagę jednostki na poziomie NUTS 2 w części polskiej i słowackiej oraz obwody w części ukraińskiej, największy udział w ogólnej liczbie obiektów na obszarze przygranicznym miało w 2017 r. województwo małopolskie (23%) oraz Środkowa (21%) i Wschodnia Słowacja (15%). Obiekty w pozostałych województwach części polskiej pogranicza stanowiły od 7% do 10 %, natomiast udział obiektów położonych w obwodach ukraińskich wahał się od 2% do 5%. W porównaniu z 2015 r. udział obiektów w województwach polskiej części pogranicza wzrósł o ponad 3 p. proc., w części słowackiej odnotowano spadek udziału liczby obiektów o blisko 4 p. proc., natomiast udział liczby obiektów w części ukraińskiej pozostał na prawie niezmiennym poziomie.

Turystyczne obiekty noclegowe położone na obszarze pogranicza dysponowały 389,4 tys. miejsc, w tym obiekty w polskiej części pogranicza posiadały 205,5 tys. miejsc (52,8%), w części słowackiej – 114,7 tys. (29,5%), a w części ukraińskiej – 69,1 tys. (17,7%). W porównaniu z 2015 r. na terenach przygranicznych przybyło łącznie ok. 11 tys. miejsc noclegowych. W części polskiej odnotowano wzrost liczby miejsc o 10 %, w części słowackiej liczba miejsc zmniejszyła się o ponad 6%, natomiast w części ukraińskiej zwiększyła się minimalnie.

Obiekty zlokalizowane na obszarach przygranicznych były średniej wielkości – w 2017 r. przeciętnie jeden obiekt dysponował 59 miejscami, w części polskiej wskaźnik ten wyniósł 64, w części słowackiej – 49, a największą wartość osiągnął w części ukraińskiej 70 (w tym w obwodzie lwowskim – 98).

W polskiej części obszarów przygranicznych największą bazę turystycznych obiektów noclegowych, zarówno pod względem liczby obiektów jak i miejsc noclegowych, posiada województwo małopolskie. W 2017 r. funkcjonowały w nim 1532 obiekty noclegowe z 99,4 tys. miejsc. Niemal 80% obiektów i miejsc noclegowych skoncentrowanych było w 4 powiatach położonych w południowej części województwa: w powiecie tatrzańskim – 525 obiektów, Krakowie – 266 obiektów, powiecie nowotarskim – 221 obiektów i nowosądeckim – 183 obiekty. Biorąc pod uwagę liczbę miejsc noclegowych, pierwszą lokatę wśród wymienionych powiatów zajmuje Kraków (31,0 tys.), w którym blisko 70% obiektów to duże obiekty typu hotelowego, dysponujące przeciętnie ponad 130 miejscami.

W województwie śląskim wśród 645 turystycznych obiektów noclegowych, ponad 40% położonych było w powiatach leżących bezpośrednio przy granicy, tj. w powiecie cieszyńskim i żywieckim – łącznie 269 obiektów. Oferowały one ponad 17 tys. miejsc noclegowych (37% wszystkich miejsc noclegowych w województwie), w tym 12,2 tys. znajdowało się w powiecie cieszyńskim.

W województwie podkarpackim graniczącym zarówno ze Słowacją jak i Ukrainą największą liczbę obiektów noclegowych (52% obiektów województwa) skupiały powiaty: leski, bieszczadzki, krośnieński oraz miasto Rzeszów i oferowały one 18,9 tys. miejsc noclegowych. Największą liczbą miejsc noclegowych dysponowały turystyczne obiekty noclegowe w powiecie leskim – 8,3 tys., wśród których dominują obiekty wypoczynku wakacyjnego.

Przygraniczny obszar Polski i Ukrainy obejmuje także województwo lubelskie, w którym największą liczbę obiektów noclegowych posiadają powiaty: puławski, zamojski, włodawski oraz m. Lublin (łącznie 51% obiektów województwa), w tym tylko powiat włodawski bezpośrednio graniczy z Ukrainą. Obiekty położone w tych powiatach w 2017 r. oferowały 13,8 tys. miejsc noclegowych, w tym w powiecie puławskim 5,0 tys.

W słowackiej części obszaru przygranicznego niemal 60% obiektów i miejsc noclegowych zlokalizowanych jest w Środkowej Słowacji, w tym większość w kraju żylińskim. W 2017 r. spośród 1408 działających tam obiektów 892 funkcjonowały w kraju żylińskim i oferowały 39,3 tys. miejsc noclegowych.

Na obszarze Wschodniej Słowacji około 2/3 obiektów i miejsc noclegowych znajdowało się w kraju preszowskim, w tym prawie połowa w powiecie Poprad.

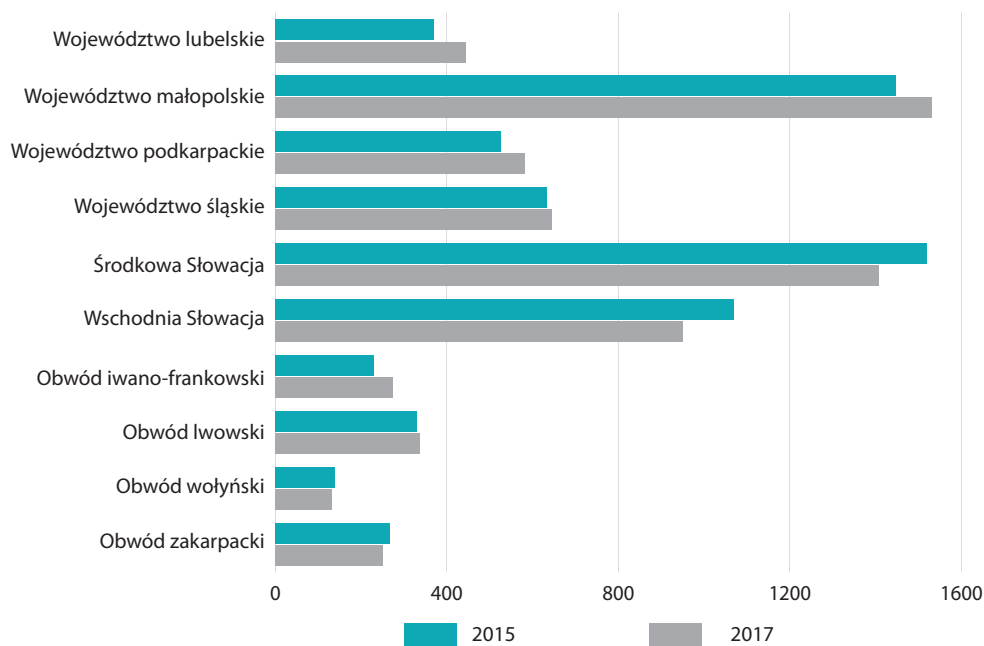
Biorąc pod uwagę jednostki administracyjne na poziomie polskich powiatów (słowackie okresy) to większość z nich dysponuje bazą turystycznych obiektów noclegowych liczącą po kilkadziesiąt obiektów; w 2017 r. połowa powiatów wchodzących w skład Środkowej i Wschodniej Słowacji posiadała więcej niż 30 turystycznych obiektów noclegowych.

W ukraińskiej części pogranicza 1/3 obiektów i prawie połowa miejsc noclegowych skoncentrowanych była w obwodzie lwowskim. W wymienionym obwodzie największym centrum turystycznym są: Lwów, w którym w 2017 r. w 80 turystycznych obiektach noclegowych oferowano turystom 6,4 tys. miejsc oraz miejscowość uzdrowska Truskawiec, w której funkcjonowały 53 obiekty z 10,9 tys. miejsc.

W obwodach iwano-frankowskim i zakarpaccim zlokalizowanych jest po ok. 25% obiektów ukraińskiej części pogranicza, przy czym w przypadku obwodu iwano-frankowskiego prawie połowa obiektów znajduje się w rejonie Jaremcze, które jest jednym z najpopularniejszych ukraińskich uzdrowisk. Obwód wołyński dysponuje najmniejszą liczbą obiektów noclegowych; ponad 40% obiektów znajduje się w rejonie szackim, a w większości rejonów liczba obiektów nie przekracza 5.

Obszary przygraniczne charakteryzują się wyższymi niż średnie dla kraju współczynnikami dotyczącymi turystycznych obiektów noclegowych w odniesieniu do powierzchni. W przypadku miejsc noclegowych jedynie w słowackiej części pogranicza liczba miejsc noclegowych przypadająca na 1 km² powierzchni jest nieco niższa niż średnia krajowa.

Wykres 2. Turystyczne obiekty noclegowe
Chart 2. Tourist accommodation establishments

Tablica 2. Baza noclegowa obszarów przygranicznych na tle kraju
Table 2. Tourist accommodation establishments of the borderland and bordering countries

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Liczba turystycznych obiektów noclegowych przypadająca na 100 km ² powierzchni <i>Number of tourist accommodation establishments per 100 km²</i>		Liczba miejsc noclegowych przypadająca na 1 km ² powierzchni <i>Number of bed places per 1 km²</i>	
	2015	2017	2015	2017
POLSKA <i>POLAND</i>	3,2	3,4	2,3	2,5
w tym część przygraniczna <i>of which border area</i>	4,2	4,5	2,6	2,9
SŁOWACJA <i>SLOVAKIA</i>	7,6	7,1	4,1	4,0
w tym część przygraniczna <i>of which border area</i>	8,1	7,4	3,8	3,6
UKRAINA <i>UKRAINE</i>	0,7	0,7	0,7	0,6
w tym część przygraniczna <i>of which border area</i>	1,4	1,4	1,0	1,0

Ze względu na różne klasyfikacje obiektów stosowane w statystyce turystyki poszczególnych krajów w ograniczonym stopniu można porównać bazę noclegową na obszarze pogranicza polsko-słowacko-ukraińskiego pod względem rodzajowym. Biorąc jednak pod uwagę obiekty typu hotelowego (hotele, motele, pensjonaty), to stanowiły one w 2017 r. prawie 40% wszystkich obiektów funkcjonujących na obszarze pogranicza, przy czym najwięcej pensjonatów było w części słowackiej, natomiast hotele i motele stanowiły znaczny odsetek obiektów (60%) w części ukraińskiej. Obiekty typu hotelowego skupiały

46% miejsc noclegowych, przy czym 50% z nich oferowały obiekty położone w polskiej części obszarów przygranicznych. W porównaniu z 2015 r. odnotowano wzrost liczby obiektów tego rodzaju w części polskiej (o 119) oraz w części ukraińskiej (o 75), natomiast w części słowackiej liczba obiektów spadła o 39.

Wśród pozostałych rodzajów na uwagę zasługuje duży udział zakładów uzdrowiskowych w części ukraińskiej pogranicza, które koncentrują niemal 30% miejsc noclegowych, mimo, że stanowią one niecałe 8% wszystkich obiektów w obwodach przygranicznych.

Z kolei w części słowackiej prowadzi działalność więcej niż połowa kempingów z całego obszaru pogranicza i liczą one średnio ponad 500 miejsc noclegowych, podczas gdy w części polskiej średni kemping dysponował średnio ok. 100 miejscami, a w części ukraińskiej 50. Również w słowackiej części pogranicza występuje znaczna liczba hosteli (211), dysponujących 11 tys. miejsc (w polskiej części było ich tylko 52 i posiadały 3,7 tys. miejsc, a w części ukraińskiej – 18 obiektów oferowało 0,6 tys. miejsc).

Tablica 3. Turystyczne obiekty noclegowe i miejsca noclegowe na pograniczu polsko-słowacko-ukraińskim według wybranych rodzajów obiektów w 2017 r.

Table 3. Tourist accommodation establishments and bed places on of the borderland between Poland, Slovakia and Ukraine by selected types of facilities in 2017

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Total</i>	W tym <i>of which</i>				
		hotele i mo- tele <i>hotels and motels</i>	pensjonaty <i>boarding houses</i>	zakłady uzdro- wiskowe <i>health estab- lishments</i>	hostele <i>hostels</i>	kempingi <i>camping sites</i>
OBIEKTY <i>Facilities</i>						
CZĘŚĆ POLSKA <i>POLISH PART</i>	3204	867	133	73	52	25
województwa <i>voivodships</i>						
lubelskie	445	121	16	5	6	6
małopolskie	1532	373	84	37	34	11
podkarpackie	582	154	16	22	7	2
śląskie	645	219	17	9	5	6
CZĘŚĆ SŁOWACKA <i>SLOVAKIAN PART</i>	2359	352	537	.	211	36
Wschodnia Słowacja <i>Eastern Slovakia</i>	951	154	235	.	86	17
kraje <i>regions</i>						
preszowski	662	101	169	.	49	7
koszycki	289	53	66	.	37	10
Środkowa Słowacja <i>Central Slovakia</i>	1408	198	302	.	125	19
kraje <i>regions</i>						
bańskobystrzycki	516	77	101	.	70	7
żyliński	892	121	201	.	55	12
CZĘŚĆ UKRAIŃSKA <i>UKRAINIAN PART</i>	992	574	8	76	18	4
obwody <i>regions</i>						
iwano-frankowski	274	161	2	12	2	3
lwowski	337	209	4	40	11	-
wołyński	131	45	1	6	1	1
zakarpacki	250	159	1	18	4	-

Tablica 3. Turystyczne obiekty noclegowe i miejsca noclegowe na pograniczu polsko-słowacko-ukraińskim według wybranych rodzajów obiektów w 2017 r. (dok.)

Table 3. Tourist accommodation establishments and bed places on of the borderland between Poland, Slovakia and Ukraine by selected types of facilities in 2017 (cont.)

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Ogółem <i>Total</i>	W tym <i>of which</i>				
		hotele i motele <i>hotels and motels</i>	pensjonaty <i>boarding houses</i>	zakłady uzdrowiskowe <i>health establishments</i>	hostele <i>hostels</i>	kempingi <i>camping sites</i>
MIEJSCA NOCLEGOWE (w tys.) <i>Bed places (in thous.)</i>						
CZĘŚĆ POLSKA <i>POLISH PART</i>	205,5	83,0	5,4	11,6	3,7	2,9
województwa <i>voivodships</i>						
lubelskie	26,0	8,2	0,6	1,5	0,2	0,6
małopolskie	99,4	42,2	3,7	4,9	2,8	0,9
podkarpackie	33,0	10,4	0,5	3,0	0,2	0,5
śląskie	47,2	22,1	0,5	2,2	0,4	0,9
CZĘŚĆ SŁOWACKA <i>SLOVAKIAN PART</i>	114,7	39,3	17,2	.	11,0	19,5
Wschodnia Słowacja <i>Eastern Slovakia</i>	53,9	17,8	7,5	.	5,0	12,4
kraje <i>regions</i>						
preszowski	32,0	13,5	5,7	.	2,4	2,5
koszycki	21,9	4,3	1,8	.	2,6	9,9
Środkowa Słowacja <i>Central Slovakia</i>	60,8	21,5	9,7	.	6,0	7,1
kraje <i>regions</i>						
bańskobystrzycki	21,6	8,3	3,1	.	3,3	1,9
żyliński	39,3	13,3	6,6	.	2,7	5,3
CZĘŚĆ UKRAIŃSKA <i>UKRAINIAN PART</i>	69,1	32,3	0,8	19,5	0,6	0,2
obwody <i>regions</i>						
iwano-frankowski	14,7	8,6	0,1	1,6	0,1	0,1
lwowski	32,9	15,0	0,2	13,0	0,3	-
wołyński	6,1	1,7	0,4	1,0	0,0	0,0
zakarpcki	15,3	7,0	0,1	3,9	0,2	-

Rozdział 3

Chapter 3

Wykorzystanie turystycznych obiektów noclegowych

Occupancy of tourist accommodation establishments

O faktycznym znaczeniu turystyki w danym regionie świadczy wielkość ruchu turystycznego mierzona liczbą turystów nocujących w turystycznych obiektach noclegowych.

W okresie 2015-2017 liczba turystów korzystających z bazy noclegowej na obszarze przygranicznym wzrosła o ok. 24%, podczas gdy w Polsce, Słowacji i na Ukrainie łącznie zwiększyła się o ok. 19%.

W 2017 r. w turystycznych obiektach noclegowych funkcjonujących na obszarze przygranicznym zatrzymało się 14,4 mln turystów, w tym 68% na terenie przygranicznym Polski, 20% na terenie przygranicznym Słowacji oraz 12% w obwodach przygranicznych Ukrainy.

Tablica 4. Wykorzystanie turystycznej bazy noclegowej obszarów przygranicznych na tle kraju
Table 4. Occupancy of tourist accommodation establishments of the borderland and bordering countries

Wyszczególnienie Specification A – 2015 B – 2017	Turyści korzystający z noclegów Tourists accommodated		Udzielone noclegi Nights spent		
	ogółem total	w tym zagraniczni of which foreign tourists	ogółem total	w tym turystom zagranicznym of which foreign tourists	
	w tysiącach in thousands				
Polska Poland	A	26942,1	5689,6	71234,4	13757,7
	B	31989,3	6803,7	83880,9	16705,2
w tym część przygraniczna of which border area	A	7974,5	1779,2	20372,8	3987,6
	B	9751,0	2127,0	24510,4	4898,2
Słowacja Slovakia	A	4330,2	1721,2	12350,1	4456,4
	B	5375,5	2162,4	14936,8	5429,3
w tym część przygraniczna of which border area	A	2302,1	668,5	6797,7	1997,2
	B	2864,7	834,5	8130,5	2334,0
Ukraina Ukraine	A	5779,9	665,8	25935,3	1731,2
	B	6661,2	932,5	26765,9	2242,2
w tym część przygraniczna of which border area	A	1340,4	106,3	6248,4	443,7
	B	1766,6	194,2	6671,3	602,5

Turyści korzystający z bazy noclegowej w polskiej części pogranicza stanowili w 2017 r. (podobnie jak w 2015 r.) 30% turystów odwiedzających Polskę. Analogiczny wskaźnik dla Słowacji wyniósł 53% w obu analizowanych latach, a dla Ukrainy – 27% i był wyższy o 4 p. proc. w porównaniu z 2015 r.

W 2017 r. w obiektach noclegowych znajdujących się w części polskiej zatrzymało się 9,8 mln turystów, w tym połowa z nich nocowała na terenie województwa małopolskiego. Turyści najchętniej odwiedzali Kraków, w którym zatrzymało się w 2017 roku ponad 2 mln osób oraz powiaty tatrzański (ponad 900 tys. turystów), nowosądecki i nowotarski (odpowiednio ponad 400 tys. i prawie 270 tys. osób) leżące przy granicy ze Słowacją. Na terenie województwa śląskiego najliczniej odwiedzany przez turystów powiatem był położony przy granicy ze Słowacją powiat cieszyński. Odwiedziło go w 2017 r. ponad 0,5

mln osób. W powiecie żywieckim także graniczącym bezpośrednio ze Słowacją przebywało w tym okresie niespełna 150 tys. turystów. W województwie podkarpackim, które odwiedziło blisko 13% turystów przebywających na terenie polskiej części pogranicza, w Rzeszowie zatrzymało się ponad 270 tys. osób, a ponad 500 tys. (ok. 45% ogółu odwiedzających województwo) przyjechało na tereny powiatów sąsiadujących bezpośrednio z granicami ze Słowacją i Ukrainą, w tym najliczniej odwiedzany był powiat leski (blisko 200 tys. nocujących turystów).

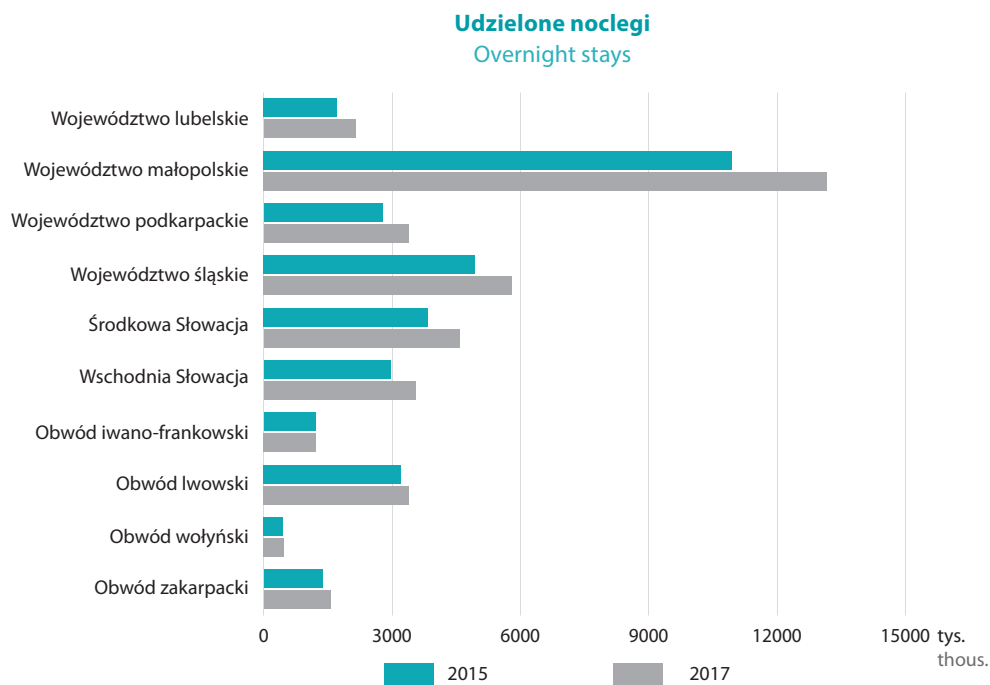
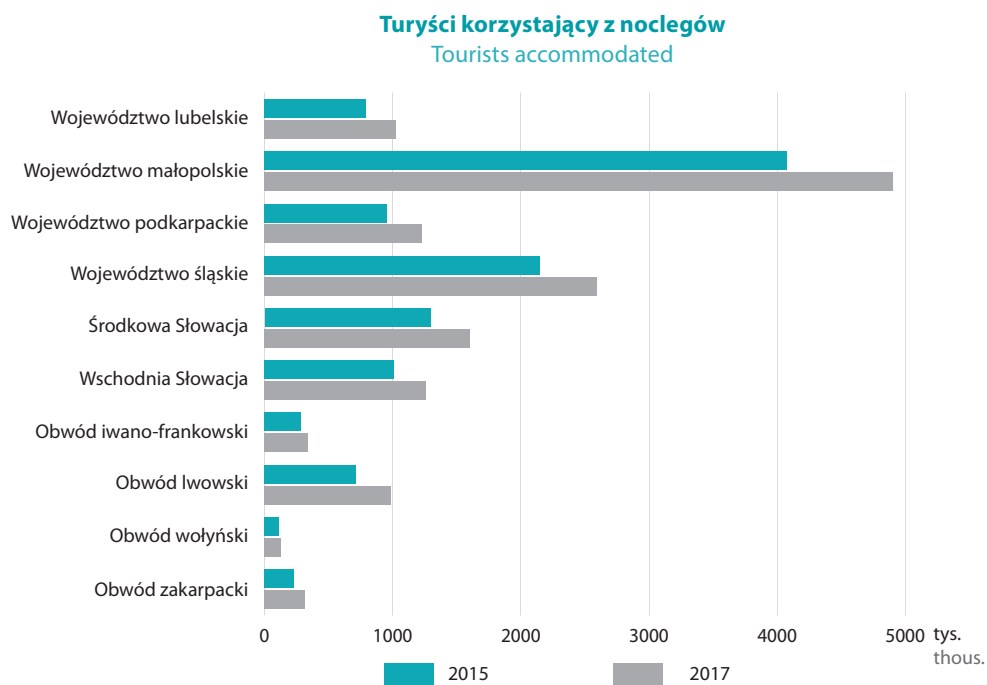
W województwie lubelskim prawie 30% odwiedzających województwo zatrzymało się w Lublinie, ale duża liczba turystów (blisko 200 tys. osób) nocowała także w powiecie puławskim. Powiaty graniczące bezpośrednio z Ukrainą odwiedziło w 2017 r. ponad 170 tys. turystów.

W słowackiej części pogranicza spośród 2,9 mln turystów większość przebywała w obiektach położonych w Środkowej Słowacji. Obiekty położone w tej części kraju przyjęły łącznie 60% turystów słowackiego pogranicza. Najchętniej odwiedzany był kraj żyliński skupiający 2/3 ruchu turystycznego Środkowej Słowacji, w tym najwięcej turystów (ponad 75% ogółu turystów odwiedzających ten kraj) nocowało w powiatach (okresach): Liptovský Mikuláš, Žilina i Ružomberok. Największa jednak liczba turystów słowackiej części pogranicza przebywała w powiecie Poprad należącym do Wschodniej Słowacji. Powiat ten odwiedziło w 2017 r. blisko 0,6 mln osób, tj. o 17% więcej w porównaniu z 2015 r. Stanowili oni 21% odwiedzających słowacką część pogranicza oraz 11% wszystkich turystów na Słowacji. Największy wzrost liczby odwiedzających w porównaniu z 2015 r. odnotowano w kraju koszyckim.

Ukraińską część odwiedziło w 2017 ok. 18% turystów całego pogranicza, w tym ponad połowa z 1,8 mln turystów skorzystała z bazy noclegowej położonej w obwodzie lwowskim, który był jednym z obwodów o największym wzroście liczby turystów w porównaniu z 2015 r. – o prawie 32%. Prawie połowa turystów przyjeżdżających do tego obwodu nocowała we Lwowie. W 2017 było to blisko 450 tys. i liczba ta systematycznie wzrasta. Turyści przebywający w tym rejonie stanowili 45% korzystających z bazy noclegowej w obwodzie lwowskim oraz 25% wszystkich turystów odwiedzających ukraińską część obszaru przygranicznego. Kolejnym rejonem, w którym przebywała większa liczba turystów był rejon Jaremcze, w którym w 2017 r. nocowało 177 tys. osób (wzrost o 14% wobec 2015 r.). Następne rejony, w których odnotowano większą liczbę turystów to: Borysław i Truskawiec. W 2017 r. w obiektach noclegowych tych rejonów przebywało po 145 tys. turystów, przy czym w porównaniu z 2015 r. w rejonie Borysław liczba turystów wzrosła o ponad 80%, a w rejonie Truskawiec pozostała na prawie niezmiennym poziomie. Dość duża liczba turystów nocowała także w mieście Iwano-Frankowsk (93 tys. osób), w rejonie Pustomyty (54 tys.) oraz mieście i rejonie Użgorod (po ok. 40 tys.).

Najmniej turystów odwiedza obwód wołyński, w którym także wzrost ich liczby w porównaniu do poprzedniego roku jest najniższy wśród wszystkich jednostek na poziomie NUTS 2 na obszarze pogranicza.

Wykres 3. Wykorzystanie turystycznych obiektów noclegowych
 Chart 3. Occupancy of tourist accommodation establishments

Tablica 5. Turyści korzystający z turystycznych obiektów noclegowych
Table 5. Tourists in tourist accommodation establishments

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2015	2016	2017	
			ogółem <i>total</i>	2015=100
			w tysiącach <i>in thousands</i>	
OGÓŁEM TOTAL	11617,0	13300,6	14382,3	123,8
CZĘŚĆ POLSKA POLISH PART	7974,5	9013,5	9751,0	122,3
województwa <i>voivodships</i>				
lubelskie	794,4	916,5	1026,9	129,3
małopolskie	4075,0	4577,3	4901,4	120,3
podkarpackie	957,7	1110,6	1226,0	128,0
śląskie	2147,4	2409,1	2596,6	120,9
CZĘŚĆ SŁOWACKA SLOVAKIAN PART	2302,1	2698,0	2864,7	124,4
Wschodnia Słowacja <i>Eastern Slovakia</i>	1007,1	1201,5	1260,3	125,1
kraje <i>regions</i>				
preszowski	740,7	854,5	894,2	120,7
koszycki	266,4	347,0	366,1	137,5
Środkowa Słowacja <i>Central Slovakia</i>	1295,1	1496,4	1604,4	123,9
kraje <i>regions</i>				
bańskobystrzycki	448,6	520,9	569,2	126,9
żyliński	846,5	975,5	1035,2	122,3
CZĘŚĆ UKRAIŃSKA UKRAINIAN PART	1340,4	1589,2	1766,6	131,8
obwody <i>regions</i>				
iwano-frankowski	282,6	341,2	340,7	120,6
lwowski	715,3	861,3	987,9	138,1
wołyński	112,5	117,5	124,9	111,1
zakarpcki	230,0	269,3	313,1	136,1

W 2017 r. w ogólnej liczbie turystów korzystających z noclegów na obszarach przygranicznych było 3,2 mln turystów zagranicznych, co stanowiło niecałe 22%. W porównaniu z 2015 r. liczba turystów zagranicznych wzrosła o 24%, lecz ich udział w ogólnej liczbie turystów nie uległ zmianie.

Turyści zagraniczni nocujący w polskiej części pogranicza stanowili 31% wszystkich turystów zagranicznych odwiedzających Polskę i ich udział na przestrzeni 3 lat nie uległ zmianie. Zdecydowanie najwięcej, bo prawie 70% turystów zagranicznych odwiedzających polską część pogranicza przyjeżdża do województwa małopolskiego, w tym ponad 80% z nich nocuje w Krakowie. W powiatach leżących bezpośrednio przy granicy udział turystów zagranicznych wśród ogółu turystów jest niewielki (od 4 do 10%). Także w województwie śląskim, wśród 10 powiatów, w których udział turystów zagranicznych przekracza 20%, nie ma powiatów graniczących ze Słowacją. W powiecie cieszyńskim ten udział wynosi tylko 5,9%, a w żywieckim 2,4%. W województwie podkarpackim najwięcej turystów zagranicznych odwiedza Rzeszów (w 2017 roku było to prawie 80 tys. – 30% ogółu turystów), Przemyśl, powiat rzeszowski i mielecki. W powiatach najczęściej odwiedzanych leżących przy granicy, udział turystów zagranicznych jest niewielki i jedynie w powiatach jarosławskim i przemyskim przekracza 10%.

Słowacką część pogranicza odwiedziło w 2017 roku ponad 800 tys. turystów zagranicznych, co oznacza, że niemal co trzeci turysta odwiedzający ten obszar pochodził z zagranicy. Odsetek turystów zagranicznych wśród ogółu turystów był najwyższy we Wschodniej Słowacji, gdzie w powiecie Svidník w kraju preszowskim wyniósł prawie 47%, a w powiatach Košice I i Košice IV wyniósł odpowiednio 43% i 42%. Także w Środkowej Słowacji w kraju żylińskim turyści zagraniczni stanowili znaczny udział wśród odwiedzających, największy w powiecie Ružomberok – 45% oraz w powiatach Bytča – prawie 40% i Kysucké Nové Mesto – 35%. Odsetek ten dla całej Słowacji wyniósł 40% i podobnie jak w Polsce w latach 2015-2017 pozostawał na niezmiennym poziomie.

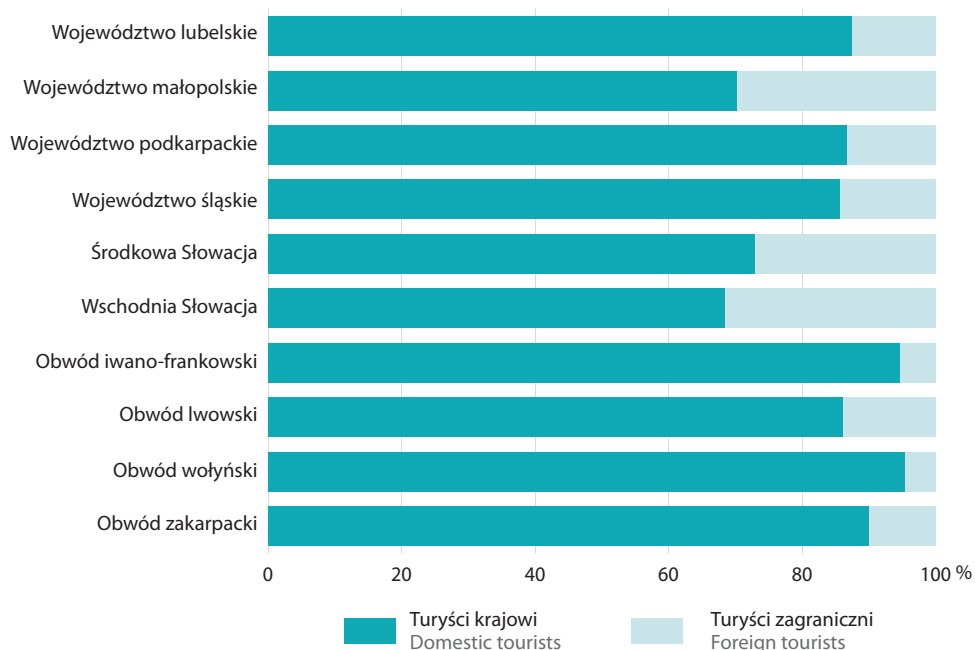
W obrębie pogranicza, część ukraińska jest rzadziej odwiedzana przez turystów zagranicznych niż część polska i słowacka.

Turyści zagraniczni nocujący w ukraińskiej części pogranicza stanowili 21% wszystkich turystów zagranicznych odwiedzających Ukrainę i ich udział stopniowo wzrastał w latach 2015-2017. W 2017 r. wśród ogółu turystów w ukraińskiej części obszaru przygranicznego turyści zagraniczni stanowili tylko 11%, a w obwodzie iwano-frankowskim i wołyńskim odsetek turystów zagranicznych wynosił ok. 5%. W odniesieniu do 2015 r. zarówno liczba turystów zagranicznych jak i ich udział w ogólnej liczbie turystów wykazywały jednak tendencję rosnącą. W 2017 r. liczba turystów zagranicznych (194 tys.) była o ponad 80% większa od notowanej w 2015r., zaś udział w ogólnej liczbie turystów zwiększył się o ponad 3 p. proc. W 2017 r. najwięcej turystów zagranicznych – niemal 93 tys. – korzystało z bazy noclegowej we Lwowie i stanowili oni 1/5 ogółu turystów. W odniesieniu do 2015 r. liczba turystów zagranicznych odwiedzających Lwów wzrosła ponad dwukrotnie. Kolejnym rejonem dość licznie odwiedzanym przez turystów z zagranicy był Truskawiec, gdzie w 2017 r. przebywało 29 tys. osób, tj. o 37% więcej niż w 2015 r. W zdecydowanej większości pozostałych rejonów liczba turystów zagranicznych korzystających z bazy noclegowej nie przekraczała 1 tys. osób.

Tablica 6. Turyści zagraniczni korzystający z turystycznych obiektów noclegowych
 Table 6. Foreign tourists in tourist accommodation establishments

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2015	2016	2017	
			ogółem <i>total</i>	w % ogółu tury- stów <i>in % of total num- ber of tourists</i>
			w tysiącach <i>in thousands</i>	
OGÓŁEM TOTAL	2553,9	2950,9	3155,7	21,9
CZĘŚĆ POLSKA POLISH PART	1779,2	2003,2	2127,0	21,8
województwa <i>voivodships</i>				
lubelskie	112,1	120,8	129,5	12,6
małopolskie	1218,1	1376,9	1460,0	29,8
podkarpackie	120,4	138,6	162,7	13,3
śląskie	328,6	367,0	374,8	14,4
CZĘŚĆ SŁOWACKA SLOVAKIAN PART	668,5	797,0	834,5	29,1
Wschodnia Słowacja <i>Eastern Slovakia</i>	317,9	387,7	399,9	31,7
kraje <i>regions</i>				
preszowski	232,4	270,2	276,7	30,9
koszycki	85,6	117,6	123,2	33,7
Środkowa Słowacja <i>Central Slovakia</i>	350,6	409,3	434,7	27,1
kraje <i>regions</i>				
bańskobystrzycki	76,9	87,3	94,1	16,5
żyliński	273,6	322,0	340,6	32,9
CZĘŚĆ UKRAIŃSKA UKRAINIAN PART	106,3	150,7	194,2	11,0
obwody <i>regions</i>				
iwano-frankowski	14,6	14,9	18,4	5,4
lwowski	75,4	106,8	138,8	14,0
wołyński	6,0	5,8	5,7	4,6
zakarpcki	10,2	23,1	31,3	10,0

Wykres 4. Turyści w bazie noclegowej w 2017 r.
Chart 4. Tourists in tourist accommodation establishments in 2017

W ciągu całego roku 2017 w obiektach noclegowych położonych w obszarze przygranicznym udzielono 39,3 mln noclegów (wzrost o 18% wobec 2015 r.), z czego ponad 60% przypada na część polską. W 2017 r. turysta przebywał na terenach przygranicznych przeciętnie ok. 4 dni i długość pobytu w części polskiej i słowackiej była zbliżona do średniej dla całego obszaru, natomiast w części ukraińskiej nocował 5 dni (w tym w obwodzie zakarpackim 6 dni). W analizowanym okresie można zaobserwować stopniowe skracanie czasu pobytu turystów w obiektach noclegowych, szczególnie w ukraińskiej części pogranicza, gdzie średni czas pobytu turysty zmniejszył się o 1 dzień w porównaniu z 2015 r.

W 2017 r. w polskiej części obszaru przygranicznego liczba udzielonych noclegów wyniosła 24,5 mln, czyli o 20% więcej niż w roku 2015. Z największej liczby noclegów skorzystali turyści przebywający na terenie województwa małopolskiego – udzielono im ponad 13 mln noclegów, tj. 54% wszystkich noclegów w polskiej części obszaru pogranicza. Turyści najczęściej nocowali w Krakowie (5,3 mln noclegów) oraz powiatach tatrzańskim (3,0 mln), nowosądeckim (2,1 mln) oraz nowotarskim (1,0 mln). Prawie 1/4 noclegów udzielonych w polskiej części pogranicza odnotowano w województwie śląskim, w tym najwięcej bo 1,8 mln w powiecie cieszyńskim. W województwie podkarpackim spośród 3,4 mln udzielonych noclegów, ponad 50% przypadało na powiaty przygraniczne (Ieski, krośnieński, bieszczadzki, sanocki). W województwie lubelskim najwięcej noclegów udzielono w powiecie puławskim oraz Lublinie – odpowiednio 0,7 mln i 0,5 mln.

W ciągu całego roku 2017 w słowackiej części obszaru przygranicznego udzielono 8,1 mln noclegów (wzrost o 20% wobec 2015 r.), z czego połowa została udzielona w obiektach położonych w Środkowej Słowacji – 4,6 mln (wzrost o 19% w porównaniu z 2015 r.). W ujęciu powiatowym, najwięcej noclegów udzielono w powiecie Poprad – 1,8 mln oraz Liptovský Mikuláš – 1,2 mln. Kolejnymi pod względem liczby udzielonych noclegów były w 2017 r. powiaty (okresy): Žilina – 0,5 mln, Ružomberok – 0,4 mln (wzrost o 37% w odniesieniu do 2015 r.). Po ponad 300 tys. noclegów zostało udzielonych w powiatach: Bardejov, Krupina i Zvolen.

Liczba noclegów udzielonych w 2017 r. w ukraińskiej części obszaru przygranicznego wyniosła 6,7 mln i była o 7% większa niż 2 lata wcześniej. Z największej liczby noclegów korzystali turyści przebywający w rejonie Truskawiec – 1,4 mln, Lwów – 0,8 mln i Jaremcze – 0,7 mln. Łącznie noclegi udzielone w tych rejonach stanowiły ponad 40% wszystkich noclegów udzielonych w ukraińskiej części pogranicza.

W porównaniu do 2015 r. liczba udzielonych noclegów najbardziej wzrosła w rejonie Lwów – o 43%, natomiast w rejonie Truskawiec wystąpił spadek o 11%, a w rejonie Jaremcze o 7%.

Tablica 7. Noclegi udzielone turystom w turystycznych obiektach noclegowych

Table 7. Overnight stays of tourists in tourist accommodation establishments

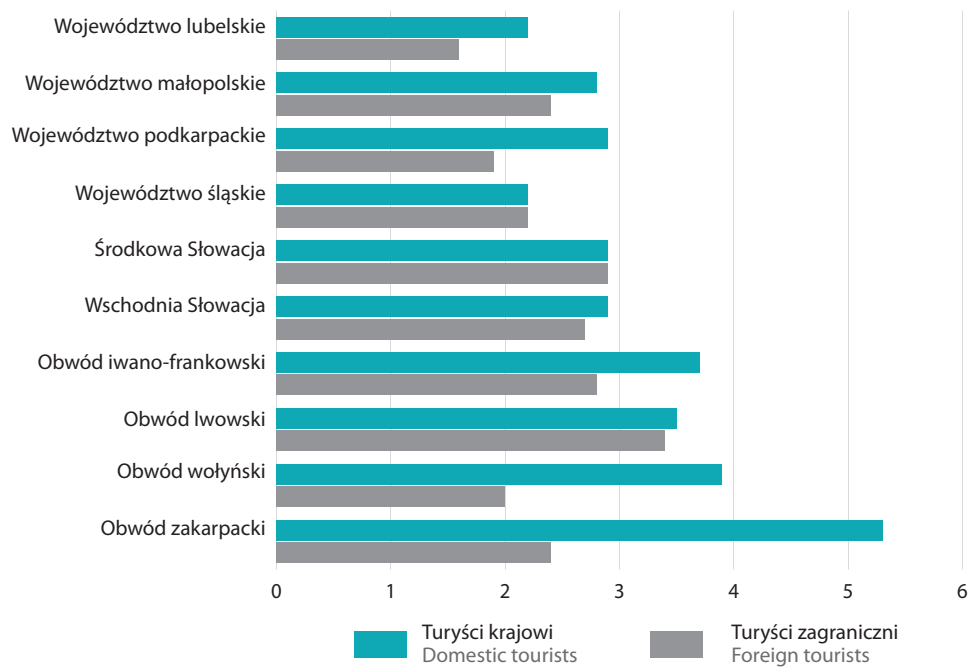
Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2015	2016	2017	
			ogółem <i>total</i>	średni czas pobytu turysty (liczba noclegów) <i>average number of nights spent by one tourist</i>
			w tysiącach <i>in thousands</i>	
OGÓŁEM TOTAL	33418,9	37038,0	39312,1	2,7
CZĘŚĆ POLSKA POLISH PART	20372,8	22873,8	24510,4	2,5
województwa <i>voivodships</i>				
lubelskie	1711,6	1971,7	2149,4	2,1
małopolskie	10942,8	12354,2	13165,7	2,7
podkarpackie	2772,6	3097,6	3384,9	2,8
śląskie	4945,7	5450,4	5810,3	2,2
CZĘŚĆ SŁOWACKA SLOVAKIAN PART	6797,7	7831,5	8130,5	2,8
Wschodnia Słowacja <i>Eastern Slovakia</i>	2960,1	3440,0	3552,8	2,8
kraje <i>regions</i>				
preszowski	2362,4	2713,6	2790,3	3,1
koszycki	597,8	726,4	762,5	2,1
Środkowa Słowacja <i>Central Slovakia</i>	3837,6	4391,5	4577,7	2,9
kraje <i>regions</i>				
bańskobystrzycki	1397,3	1614,4	1680,9	3,0
żyliński	2440,3	2777,1	2896,8	2,8
CZĘŚĆ UKRAIŃSKA UKRAINIAN PART	6248,4	6332,7	6671,3	3,8
obwody <i>regions</i>				
iwano-frankowski	1213,7	1360,4	1228,9	3,6
lwowski	3202,6	3217,2	3401,1	3,4
wołyński	456,2	450,6	481,0	3,8
zakarpcki	1375,8	1304,5	1560,2	5,0

Turystom zagranicznym udzielono w 2017 r. w obszarze przygranicznym 7,8 mln noclegów, tj. prawie 20% wszystkich udzielonych noclegów. Średnio turyści zagraniczni przebywali w obiektach noclegowych krócej o 1 dzień niż turyści krajowi.

Tablica 8. Noclegi udzielone turystom zagranicznym w turystycznych obiektach noclegowych
 Table 8. Overnight stays of foreign tourists in tourist accommodation establishments

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	2015	2016	2017	
			ogółem <i>total</i>	średni czas pobytu turysty zagranicznego (liczba noclegów) <i>average number of nights spent by one foreign tourist (number of overnight stays)</i>
			w tysiącach <i>in thousands</i>	
OGÓŁEM TOTAL	6428,4	7383,8	7834,8	2,5
CZĘŚĆ POLSKA POLISH PART	3987,6	4576,3	4898,2	2,3
województwa <i>voivodships</i>				
lubelskie	171,4	188,5	211,2	1,6
małopolskie	2940,5	3328,4	3553,4	2,4
podkarpackie	213,4	259,3	303,7	1,9
śląskie	662,3	800,1	830,0	2,2
CZĘŚĆ SŁOWACKA SLOVAKIAN PART	1997,2	2301,5	2334,0	2,8
Wschodnia Słowacja <i>Eastern Slovakia</i>	942,4	1096,3	1090,2	2,7
kraje <i>regions</i>				
preszowski	715,1	833,7	823,2	3,0
koszycki	227,3	262,6	266,9	2,2
Środkowa Słowacja <i>Central Slovakia</i>	1054,8	1205,1	1243,9	2,9
kraje <i>regions</i>				
bańskobystrzycki	202,0	232,5	233,9	2,5
żyliński	852,8	972,7	1010,0	3,0
CZĘŚĆ UKRAIŃSKA UKRAINIAN PART	443,7	506,0	602,5	3,1
obwody <i>regions</i>				
iwano-frankowski	37,4	48,1	50,7	2,8
lwowski	322,1	385,1	465,9	3,4
wołyński	15,0	14,6	11,6	2,0
zakarpcki	69,1	58,2	74,3	2,4

Wykres 5. Średnia liczba noclegów udzielonych turystom w 2017 r.
 Chart 5. Average number of tourist overnight stays in 2017

Rozdział 4

Chapter 4

Wybrane wskaźniki charakteryzujące turystyczną bazę noclegową i jej wykorzystanie

Selected indicators characterizing tourist accommodation establishments and their occupancy

Do opisu zjawisk zachodzących w turystyce wykorzystywane są często, oprócz charakterystyk liczbowych, także wskaźniki natężenia odnoszące liczbę obiektów, miejsc noclegowych, turystów korzystających oraz liczbę udzielonych na danym obszarze noclegów do liczby mieszkańców lub powierzchni.

W 2017 r. średnio w całym obszarze przygranicznym na 100 km² przypadało 3,8 turystycznych obiektów noclegowych. Wskaźniki przekraczające średnią odnotowano w części polskiej (o 0,7) i słowackiej (prawie dwukrotnie więcej obiektów), gdzie analizowane jednostki mają stosunkowo mniejszą powierzchnię i jednocześnie więcej obiektów noclegowych niż przygraniczne obwody i rejony ukraińskie.

W części polskiej najwięcej obiektów w odniesieniu do powierzchni posiada województwo małopolskie (10), w tym najwięcej obiektów w przeliczeniu na 100 km² funkcjonowało w powiecie tatrzańskim – 111,2 i mieście Krakowie – 81,3. Wskaźniki powyżej średniej dla województwa i całej polskiej części pogranicza odnotowano także w Tarnowie (16,7), Nowym Sączu (20,7) oraz przygranicznych powiatach nowotarskim i nowosądeckim (odpowiednio 15 i 12 obiektów). W województwie śląskim na 100 km² powierzchni przypada ponad 5 turystycznych obiektów noclegowych i poza miastami, gdzie zwykle wskaźnik ten przyjmuje wartości dużo powyżej średniej, tylko w powiecie cieszyńskim, bielskim i żywieckim przewyższał średnią dla województwa (odpowiednio o 16,9 oraz 6,6 i 5,2). W województwie podkarpackim powiaty leski, bieszczadzki, krośnieński i łańcucki dysponowały większą niż przeciętna dla województwa liczbą obiektów w przeliczeniu na powierzchnię, a w województwie lubelskim były to powiaty puławski, włodawski i zamojski.

W słowackiej części pogranicza funkcjonuje najwięcej turystycznych obiektów noclegowych w przeliczeniu na 100 km² powierzchni. Wysokie wskaźniki charakteryzują, zarówno Środkową jak i Wschodnią Słowację a wśród powiatów (okresów) nie występują tak duże dysproporcje jak w innych częściach pogranicza. W 2017 r. na 100 km² powierzchni słowackiej części pogranicza przypadało 7,4 turystycznych obiektów noclegowych. Wskaźniki przekraczające średnią odnotowano w 15 powiatach, w tym najwyższą wartość, bo ponad 10-krotnie wyższą od średniej dla całego pogranicza odnotowano w powiecie Košice I – w którym na 100 km² powierzchni przypadało 49 obiektów. Również dużą bazą noclegową, przekraczającą 20 obiektów przeliczeniu na 100 km² powierzchni dysponowały: Poprad – 28 obiektów, Tvrdošín – 23 obiekty oraz Liptovský Mikuláš – 22 obiekty.

W ukraińskiej części obszaru przygranicznego na 100 km² przypadało w 2017 r. 1,4 obiektów noclegowych, a wartości przekraczające średnią wystąpiły głównie na terenie miast.

Podobnym miernikiem obrazującym rozmiary bazy noclegowej jest wskaźnik gęstości bazy noclegowej, czyli liczba miejsc noclegowych w przeliczeniu na 1 km² powierzchni. W 2017 r. w polskiej części pogranicza wskaźnik gęstości bazy noclegowej wyniósł 2,9. Najwięcej miejsc noclegowych w odniesieniu do powierzchni posiadało województwo małopolskie (7), w tym Kraków (95) i powiat tatrzański (54).

Po stronie słowackiej w 2017 r. najwięcej miejsc noclegowych w przeliczeniu na 1 km² powierzchni przypadało w powiecie Košice I – 39 oraz Poprad – 14, zaś po stronie ukraińskiej pod względem gęstości bazy noclegowej przodowały rejony Truskawiec i Morszyn – w których na 1 km² przypadało ponad 1,3 tys. miejsc.

Biorąc pod uwagę wskaźnik intensywności ruchu turystycznego według Schneidera (liczba turystów przypadająca na 100 mieszkańców) na obszarze pogranicza, to w części słowackiej był on o nieco wyższy niż w części polskiej oraz ponad trzykrotnie wyższy niż w części ukraińskiej. W części polskiej najwyższą wartość wskaźnik ten przyjął w powiecie tatrzańskim – w którym na każdym 100 mieszkańców przypadało 1382 turystów oraz w powiatach leskim i bieszczadzkim – odpowiednio 717 i 537. W 2017 r. w części słowackiej wskaźnik ten osiągnął najwyższe wartości w powiatach : Liptovský Mikuláš oraz Poprad, gdzie na każdym 100 mieszkańców przypadało odpowiednio 612 i 563 turystów. Ponad dwukrotnie więcej turystów niż mieszkańców odnotowano w powiatach: Banská Štiavnica (233), Krupina (283), Ružomberok (236), Turčianske Teplice (227) oraz Košice I (216).

W ukraińskiej części pogranicza bardzo wysoką wartość wskaźnik intensywności ruchu przyjął w rejonie Jaremcze, w którym na każdym 100 mieszkańców przypadało 765 turystów. Ponad pięciokrotnie więcej turystów niż mieszkańców odnotowano w rejonach Morszyn (576) oraz Truskawiec (503), a rejonie Borysław liczba turystów czterokrotnie przekroczyła liczbę mieszkańców.

Innym wskaźnikiem odnoszącym się do wykorzystania infrastruktury noclegowej jest wskaźnik rozwoju bazy noclegowej, odnoszący się do liczby turystów w przeliczeniu na jedno miejsce noclegowe. W 2017 r. w polskiej części pogranicza był on najwyższy i wyniósł 47, w tym najwyższe wskaźniki odnotowano w kilku powiatach województwa śląskiego, gdzie z jednego miejsca noclegowego przez okres całego roku skorzystało ok. 100 osób oraz w większości miast pogranicza, gdzie wartość tego wskaźnika znacznie przekraczała średnią.

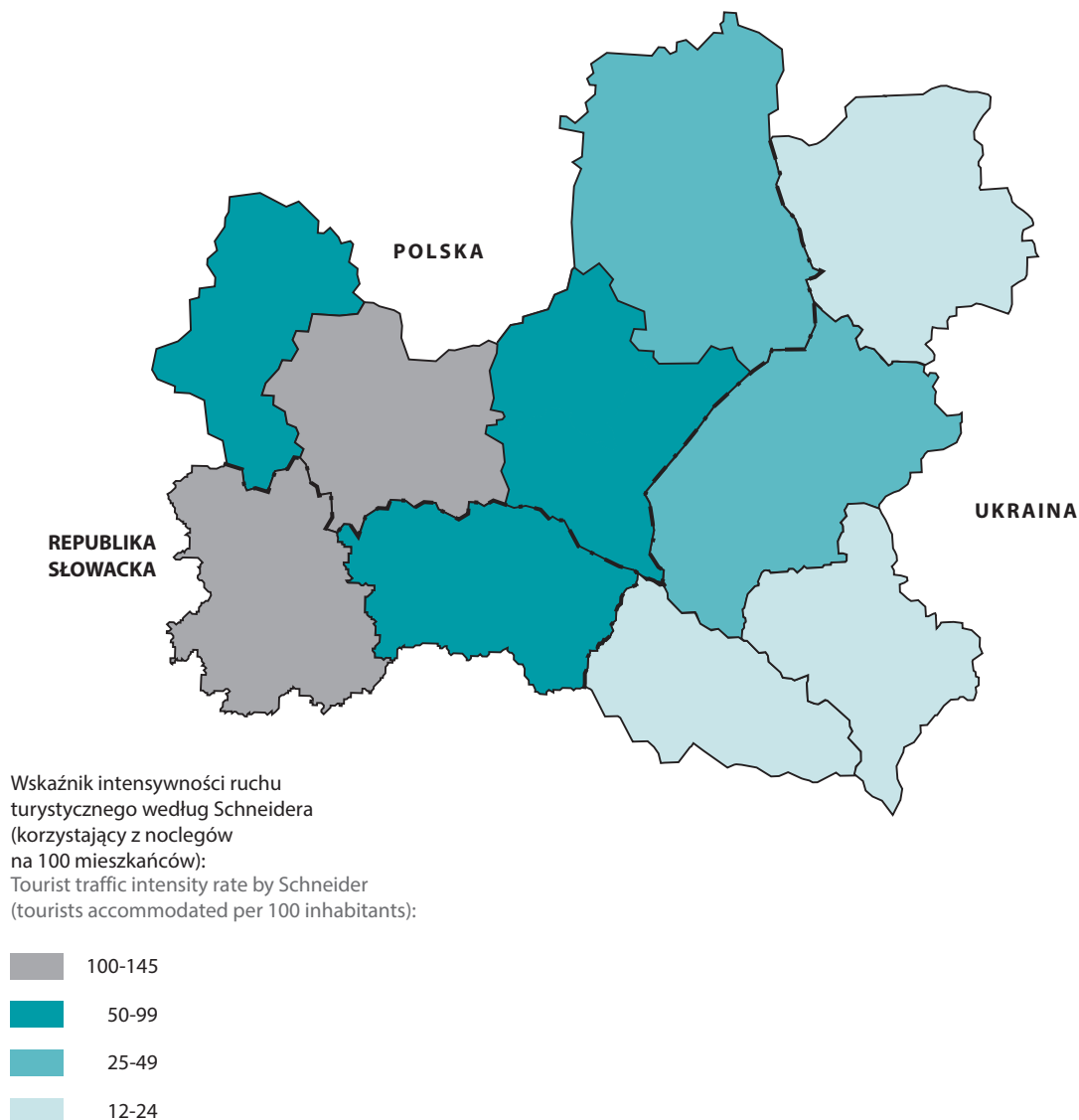
W słowackiej i ukraińskiej części pogranicza wartość wskaźnika rozwoju bazy noclegowej była bardzo zbliżona – w obu częściach z jednego miejsca noclegowego skorzystało ok. 25 turystów. W słowackiej części pogranicza nie występują znaczące dysproporcje w wielkości tego wskaźnika. Najwyższą wartość przyjął on w powiecie Košice IV, w którym z jednego miejsca noclegowego w 2017 r. skorzystało 62 turystów oraz Košice I, gdzie na jedno miejsce noclegowe przypadało 45 turystów w ciągu roku.

Większe różnice w wartości wskaźnika odnotowano między rejonami w części ukraińskiej. Najwyższe wartości wskaźnik przyjmował w miastach na prawach rejonu: Kowel – 96 oraz Borysław – 95.

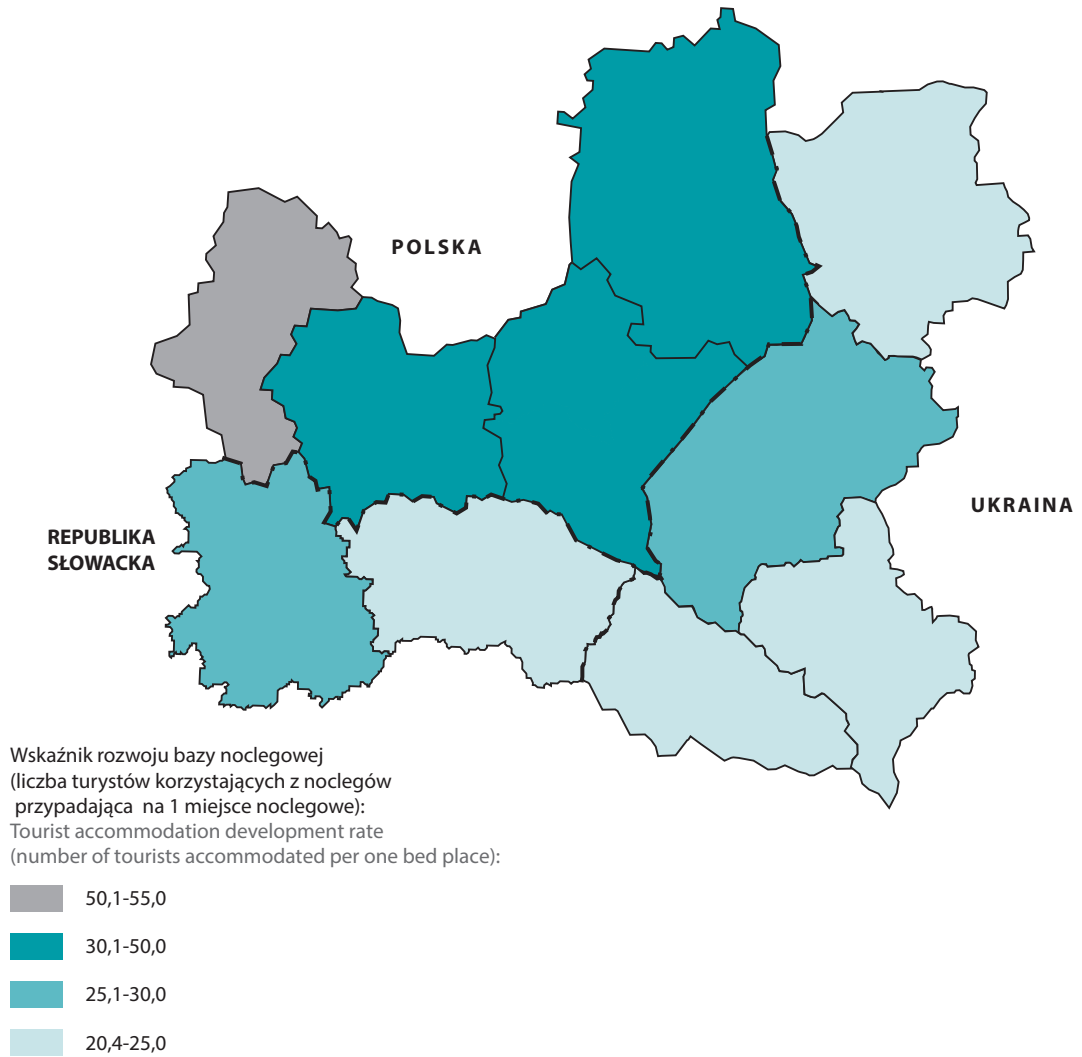
Tablica 9. Wybrane wskaźniki dotyczące infrastruktury noclegowej i jej wykorzystania w 2017 r.
Table 9. Selected rates regarding accommodation and its occupancy

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Wskaźnik <i>Rate</i>						Liczba turystycznych obiektów noclegowych na 100 km ² <i>Number of tourist accommodation establishments per 100 km²</i>
	funkcji turystycznej Baretje'a <i>of tourist function by Baretje's</i>	intensywności ruchu turystycznego <i>of the intensity of tourism development</i>		rozwoju bazy noclegowej <i>of tourist accommodation development</i>	gęstości <i>of density</i>		
		według Schneidera <i>by Schneider</i>	według Charvata <i>by Charvat</i>		ruchu <i>tourist traffic</i>	bazy noclegowej <i>tourist accommodation establishments</i>	
CZĘŚĆ POLSKA <i>POLISH PART</i>	1,7	80,0	201,0	47,4	138,3	2,9	4,5
województwa <i>voivodships</i>							
lubelskie	1,2	48,2	100,9	39,5	40,9	1,0	1,8
małopolskie	2,9	144,7	388,8	49,3	322,8	6,5	10,1
podkarpackie	1,5	57,6	159,1	37,2	68,7	1,8	3,3
śląskie	1,0	57,0	127,6	55,0	210,5	3,8	5,2
CZĘŚĆ SŁOWACKA <i>SLOVAKIAN PART</i>	3,9	96,7	274,4	25,0	89,5	3,6	7,4
Wschodnia Słowacja <i>Eastern Slovakia</i>	3,3	77,7	219,1	23,4	80,1	3,4	6,0
kraje <i>regions</i>							
preszowski	3,9	108,6	339,0	27,9	99,7	3,6	7,4
koszycki	2,7	45,8	95,5	16,7	54,2	3,2	4,3
Środkowa Słowacja <i>Central Slovakia</i>	4,5	119,6	341,2	26,4	98,7	3,7	8,7
kraje <i>regions</i>							
bańskobystrzycki	3,3	87,5	258,3	26,4	60,2	2,3	5,5
żyliński	5,7	149,8	419,3	26,4	152,0	5,8	13,1
CZĘŚĆ UKRAIŃSKA <i>UKRAINIAN PART</i>	1,1	28,5	107,5	25,6	25,7	1,0	1,4
obwody <i>regions</i>							
iwano-frankowski	1,1	24,7	89,1	23,2	24,5	1,1	2,0
lwowski	1,3	39,0	134,3	30,0	45,3	1,5	1,5
wołyński	0,6	12,0	46,3	20,4	6,2	0,3	0,7
zakarpacki	1,2	24,9	124,0	20,4	24,5	1,2	2,0

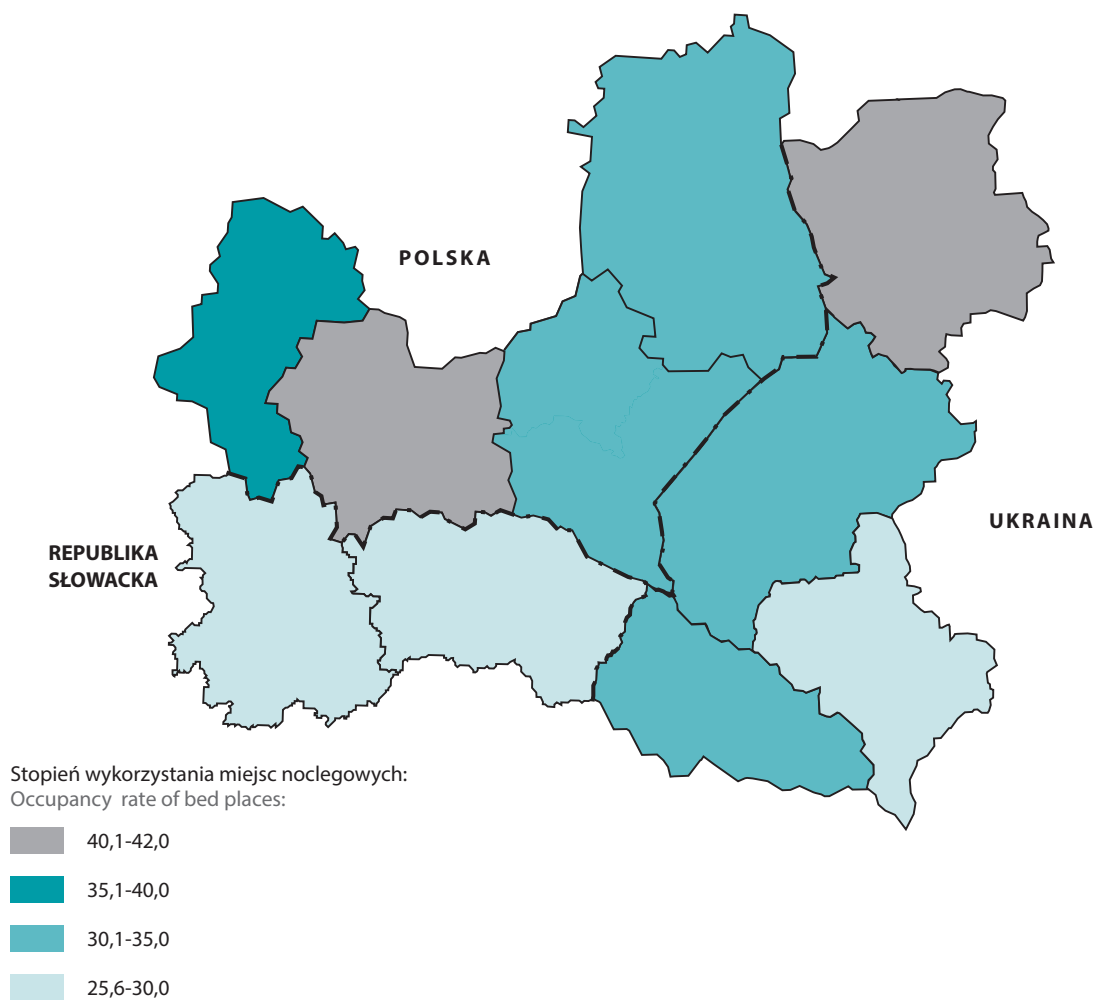
Mapa 2. Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego wg Schneidera w 2017 r.
Map 2. Tourist traffic intensity rate by Schneider in 2017

Mapa 3. Wskaźnik rozwoju bazy noclegowej w 2017 r.
Map 3. Tourist accommodation development rate in 2017

Mapa 4. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w 2017 r.
Map 4. Occupancy rate of bed places in tourist accommodation establishments in 2017

Potencjał turystyczny najczęściej mierzony jest poprzez liczbę turystycznych obiektów noclegowych, miejsc noclegowych oferowanych turystom, a jego wykorzystanie m.in. poprzez liczbę korzystających, liczbę udzielonych noclegów, średnią długość pobytu turystów w obiektach.

Rozdział 5

Chapter 5

Syntetyczna ocena potencjału turystycznego obszarów przygranicznych

Synthetic assessment of tourist potential of border areas

Globalnej oceny potencjału turystycznego obszarów przygranicznych można dokonać stosując wielowymiarową analizę porównawczą poprzez ich uporządkowanie, przy równoczesnym uwzględnieniu wielu różnorodnych cech. Biorąc pod uwagę, że analiza dotyczy bardzo różnorodnych obszarów pod względem ukształtowania powierzchni, gęstości zaludnienia, stopnia uprzemysłowienia i warunków funkcjonowania turystyki oceny potencjału turystycznego obszarów przygranicznych dokonano z zastosowaniem taksonomicznej metody wzorca rozwoju Hellwiga.

Zgodnie z kanonem postępowania w metodzie wzorca rozwoju Hellwiga dane podlegają standaryzacji według wzoru:

$$z_{ij} = \frac{w_{ij} - \bar{x}_j}{S_j} \quad \begin{array}{l} \text{dla } i=1,2,\dots,n, \\ j=1,2,\dots,m, \end{array}$$

gdzie:

z_{ij} – standaryzowane wartości j-tej cechy w i-tym obiekcie,

x_{ij} – wartości empiryczne j-tej cechy w i-tym obiekcie,

\bar{x}_j – średnia arytmetyczna j-tej cechy,

S_j – odchylenie standardowe j-tej cechy,

m – liczba zmiennych,

n – liczba obiektów.

W wyniku przeprowadzonej standaryzacji wartości cech badanej zbiorowości obiektów otrzymuje się macierz standaryzowanych wartości cech. Następnie ustala się wzorzec taksonomiczny, którego współrzędne podane są w postaci wektora:

$$z_0 = [z_{01}, z_{02}, \dots, z_{0m}],$$

przyjmując:

$$z_{0j} = \begin{cases} z_{0j} = \max_i \{z_{ij}\} & \text{dla stymulant,} \\ z_{0j} = \min_i \{z_{ij}\} & \text{dla destymulant,} \end{cases} \quad j = 1, 2, \dots, m;$$

gdzie: i – numeracja obiektów,

m – numeracja przyjętych wskaźników.

Następnie, w stosunku do otrzymanego wzorca, oblicza się dla każdego badanego obiektu (województwa, powiatu) wielowymiarowe dystanse, stosując metrykę Euklidesa, którą można zapisać wzorem:

$$d_{io} = \sqrt{\sum_{j=1}^m (z_{ij} - z_{oj})^2}$$

gdzie: d_{io} – wartość taksonomicznego miernika rozwoju dla i -tego obiektu.

W ten sposób otrzymuje się taksonomiczne miary rozwoju badanych obiektów, które to miary poddaje się normalizacji w przedziale $[0,1]$ za pomocą przekształcenia:

$$TMR_i = 1 - \frac{d_{io}}{d_{ioMax}}$$

Otrzymana w ten sposób taksonomiczna miara rozwoju przyjmuje wartości tym wyższe, im bardziej rozwinięty jest dany region.

Podstawowym kryterium wyboru cech opisujących potencjał turystyczny jest ich merytoryczna ważność oraz dostępność. Do analizy przestrzennego zróżnicowania potencjału turystycznego obszarów przygranicznych wybrano 11 wskaźników, z których 9 miało charakter stymulant, a 2 były destymulantami (emisja zanieczyszczeń w tonach na 1 km² powierzchni, stwierdzone przestępstwa na 10 tys. ludności). Wartości wybranych wskaźników zawiera poniższa tablica.

Tablica 10. Wskaźniki wykorzystane do syntetycznej oceny potencjału turystycznego obszarów przygranicznych w 2017 r.

Table 10. Indicators used for synthetic evaluation of tourist potential of the borderland in 2017

Wyszczególnienie Specification	Udział lasów w powierzchni ogółem w % Share of forests in total area in %	Powierzchnia parków narodowych w % powierzchni ogółem w 2016 r. Share of area of national parks in total area in %	Drogi o twardej nawierzchni na 100 km ² Roads with hard surface per 100 km ²	Zwiedzający muzea na 100 mieszkańców Museum visitors per 100 population	Emisja zanieczyszczeń ^a w tonach na 1 km ² w 2016 r. Emission of main air pollutants ^a in tonnes per 1 km ²	Przebiegstwa stwierdzone na 10 tys. mieszkańców w 2016 r. ^b Ascertained crimes per 10 thous. population in 2016 ^b
Województwo lubelskie Lubelskie Voivodship	22,8	0,7	147,3	64	0,7	146
Województwo małopolskie Małopolskie Voivodship	38,6	2,6	207,7	315	0,9	215
Województwo podkarpackie Podkarpackie Voivodship	29,0	2,5	117,5	61	2,9	110
Województwo śląskie Śląskie Voivodship	32,7	0,0	202,0	36	21,0	232
Środkowa Słowacja Central Slovakia	52,3	9,6	31,7	127	4,2	56
Wschodnia Słowacja Eastern Slovakia	45,3	10,3	34,6	86	9,8	54
Obwód iwano-frankowski Ivano-Frankivsk region	45,6	8,6	29,6	34	9,2	72
Obwód lwowski Lviv region	31,8	2,7	37,8	76	4,5	146
Obwód wołyński Volyn region	34,6	6,0	28,9	22	0,2	115
Obwód zakarpacki Zakarpattia region	56,8	6,9	26,1	55	0,1	75

(dok.) (cont).

Wyszczególnienie Specification	Miejsca noclegowe na 1 km ² Bed places per 1 km ²	Korzystający z turystycznych obiektów noclegowych na 1000 mieszkańców Tourists accommodated per 1000 population	Odsetek turystów zagranicznych wśród ogółu korzystających z turystycznych obiektów noclegowych Share of foreign tourists in total tourists accommodated	Stopień wykorzystania miejsc noclegowych ^c Occupancy rate of bed places in % ^c	Średnia liczba noclegów przypadająca na 1 turystę w turystycznych obiektach noclegowych Average number of nights spent by one tourist
Województwo lubelskie Lubelskie Voivodship	1,0	482	12,6	31,7	2,1
Województwo małopolskie Małopolskie Voivodship	6,5	1447	29,8	40,8	2,7
Województwo podkarpackie Podkarpackie Voivodship	1,8	576	13,3	34,6	2,8
Województwo śląskie Śląskie Voivodship	3,8	570	14,4	36,0	2,2

a Bez dwutlenku węgla. b Dla Słowacji – w 2015 r. c Dla Słowacji i Ukrainy – obliczenia własne.
a Excluding carbon dioxide. b For Slovakia – in 2015. c For Slovakia and Ukraine – own calculations.

Tablica 10. Wskaźniki wykorzystane do syntetycznej oceny potencjału turystycznego obszarów przygranicznych w 2017r. (dok.)

Table 10. Indicators used for synthetic evaluation of tourist potential of the borderland in 2017 (cont.)

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Miejsca noclegowe na 1 km ² <i>Bed places per 1 km²</i>	Korzystający z turystycznych obiektów noclegowych na 1000 mieszkańców <i>Tourists accommodated per 1000 population</i>	Odsetek turystów zagranicznych wśród ogółu korzystających z turystycznych obiektów noclegowych <i>Share of foreign tourists in total tourists accommodated</i>	Stopień wykorzystania miejsc noclegowych ^a <i>Occupancy rate of bed places in %^a</i>	Średnia liczba noclegów przypadająca na 1 turystę w turystycznych obiektach noclegowych <i>Average number of nights spent by one tourist</i>
Środkowa Słowacja <i>Central Slovakia</i>	3,7	1196	27,1	29,6	2,9
Wschodnia Słowacja <i>Eastern Slovakia</i>	3,4	777	31,7	28,5	2,8
Obwód iwano-frankowski <i>Ivano-Frankivsk region</i>	1,1	247	5,4	25,6	3,6
Obwód lwowski <i>Lviv region</i>	1,5	390	14,0	30,8	3,4
Obwód wołyński <i>Volyn region</i>	0,3	120	4,6	42,0	3,8
Obwód zakarpacki <i>Zakarpattia region</i>	1,2	249	10,0	33,8	5,0

a Dla Słowacji i Ukrainy – obliczenia własne.

a For Slovakia and Ukraine – own calculations.

W wyniku zastosowanej metody obliczono syntetyczne wskaźniki dla każdej analizowanej jednostki terytorialnej.

Tablica 11. Wartości miernika syntetycznego i jego zróżnicowanie terytorialne w 2017 r.

Table 11. Values of the synthetic measure of and its territorial diversification in 2017

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Miernik syntetyczny <i>Synthetic measure</i>	Lokata <i>Position</i>
Województwo lubelskie <i>Lubelskie Voivodship</i>	0,178	9
Województwo małopolskie <i>Małopolskie Voivodship</i>	0,518	1
Województwo podkarpackie <i>Podkarpackie Voivodship</i>	0,294	5
Województwo śląskie <i>Śląskie Voivodship</i>	0,163	10
Środkowa Słowacja <i>Central Slovakia</i>	0,468	2
Wschodnia Słowacja <i>Eastern Slovakia</i>	0,382	3
Obwód iwano-frankowski <i>Ivano-Frankivsk region</i>	0,213	8
Obwód lwowski <i>Lviv region</i>	0,257	6
Obwód wołyński <i>Volyn region</i>	0,224	7
Obwód zakarpacki <i>Zakarpattia region</i>	0,339	4

Najwyższą wartość (0,518) przyjął miernik syntetyczny w województwie małopolskim, co oznacza, że wśród wszystkich województw (obwodów) położonych na obszarze przygranicznym, dysponuje ono największym potencjałem turystycznym.

Województwo to zajmuje najwyższe lokaty pod względem większości analizowanych cech i nawet wysoki wskaźnik przestępstw nie wpływa na obniżenie jego potencjału turystycznego.

Dużym potencjałem w zakresie turystyki dysponują również Środkowa i Wschodnia Słowacja, zajmujące drugą i trzecią lokatę pod względem wartości miernika syntetycznego. Posiadają one stosunkowo dużą powierzchnię lasów i parków narodowych, wysoki wskaźnik intensywności ruchu turystycznego, duży udział turystów zagranicznych wśród korzystających z bazy noclegowej oraz wysoki wskaźnik zwiedzających muzea w porównaniu do liczby ludności.

Korzystne miejsce zajmuje również obwód zakarpacki przewyższając pod względem wartości miernika syntetycznego pozostałe 3 obwody, które dysponują potencjałem turystycznym na podobnym poziomie. Ostatnią lokatę wśród analizowanych jednostek na pograniczu polsko-słowacko-ukraińskim zajęło województwo śląskie, dla którego wartość miernika syntetycznego wyniosła tylko 0,163. Pomimo dobrze rozwiniętej sieci dróg oraz korzystnych wskaźników dotyczących wykorzystania bazy noclegowej potencjał turystyczny obniżyły znacznie wskaźniki dotyczące przestępczości i zanieczyszczenia środowiska. Analizując obszary położone przy poszczególnych granicach, pogranicze polsko-słowackie dysponuje zdecydowanie lepszym potencjałem turystycznym. Spośród 5 województw tego odcinka pogranicza dla 3 miernik syntetyczny przyjął największe wartości (lokaty 1-3) i tylko województwo śląskie znalazło się poniżej 5 lokaty.

Rozdział 6

Chapter 6

Zróżnicowanie potencjału turystycznego według odcinków granic w 2017 r.

Diversification of tourism potential by sections of the borders in 2017

Tablica 12. Turystyczna baza noclegowa na pograniczu polsko-słowacko-ukraińskim według odcinków granic oraz jej wykorzystanie w 2017 r.

Table 12. Tourist accommodation establishments on the borderland between Poland, Slovakia and Ukraine by parts of border and their occupancy in 2017

Wyszczególnienie Specification	Obiekty Facilities	Miejsca noclegowe (w tys.) Bed places (in thous.)	Turyści korzystający z noclegów (w tys.) Tourists accommodated (in thous.)	Odsetek turystów zagranicznych Foreign tourists in % of total tourists accommodated	Udzielone noclegi (w tys.) Nights spent (in thous.)	Odsetek noclegów udzielonych turystom zagranicznym Share of nights spent by foreign tourist in % of total nights spent
POGRANICZE POLSKO-SŁOWACKIE BORDERLAND BETWEEN POLAND AND SLOVAKIA	5118	294,3	11588,8	24,4	30491,5	22,4
część polska ^a Polish part ^a	2759	179,6	8724,1	22,9	22361,0	20,1
część słowacka Slovakian part	2359	114,7	2864,7	29,1	8130,5	28,7
POGRANICZE POLSKO-UKRAIŃSKIE BORDERLAND BETWEEN POLAND AND UKRAINE	2019	128,0	4019,5	12,1	12205,6	9,2
część polska ^a Polish part ^a	1027	58,9	2253,0	13,0	5534,3	9,3
część ukraińska Ukrainian part	992	69,1	1766,6	11,0	6671,3	9,0

a Obejmuje województwo lubelskie i podkarpackie. b Obejmuje województwo małopolskie, podkarpackie, śląskie.

a Data concern lubelskie i podkarpackie voivodship. b Data concern małopolskie, podkarpackie, śląskie voivodship.

Pogranicze polsko-słowacko-ukraińskie na poszczególnych odcinkach granic jest zróżnicowane zarówno pod względem ukształtowania terenu jak i gęstości zaludnienia oraz gęstości bazy noclegowej. Analizowany obszar przygraniczny można zatem podzielić na pogranicze polsko-słowackie oraz polsko-ukraińskie, aby lepiej zobrazować specyfikę funkcjonowania turystyki na tych obszarach.

Pogranicze polsko-słowackie dysponuje znacznie większym potencjałem turystycznym niż pogranicze polsko-ukraińskie. Jego obszar jest mniejszy o 1/3 od obszaru pogranicza polsko-ukraińskiego, ale zasoby bazy noclegowej zarówno pod względem liczby obiektów jak i miejsc noclegowych, są ponad dwukrotnie większe. Na obszarze tym nocuje prawie 3-krotnie więcej turystów, a liczba udzielonych noclegów jest 2,5-krotnie wyższa. Znacznie częściej odwiedzają go też turyści zagraniczni, ich odsetek wśród ogółu turystów był znacznie wyższy niż na pograniczu polsko-ukraińskim.

Tablica 13. Struktura turystycznej bazy noclegowej na pograniczu polsko-słowacko-ukraińskim według odcinków granic oraz jej wykorzystania w 2017 r.Table 13. *Tourist accommodation establishments on the borderland between Poland, Slovakia and Ukraine by parts of border and their occupancy in 2017*

Wyszczególnienie <i>Specification</i>	Obiekty <i>Facilities</i>	Miejsca noclegowe <i>Bed places</i>	Turyści korzystający z noclegów <i>Tourists accommodated</i>		Udzielone noclegi <i>Nights spent</i>	
			ogółem <i>total</i>	w tym turyści zagraniczni <i>of which foreign tourists</i>	ogółem <i>total</i>	w tym turystom zagranicznym <i>of which foreign tourists</i>
POGRANICZE POLSKO-SŁOWACKIE <i>BORDERLAND BETWEEN POLAND AND SLOVAKIA</i>	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
część polska ^a <i>Polish part^a</i>	53,9	61,0	75,3	70,5	73,3	65,8
część słowacka <i>Slovakian part</i>	46,1	39,0	24,7	29,5	26,7	34,2
POGRANICZE POLSKO-UKRAIŃSKIE <i>BORDERLAND BETWEEN POLAND AND UKRAINE</i>	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
część polska ^a <i>Polish part^a</i>	50,9	46,0	56,1	60,1	45,3	46,1
część ukraińska <i>Ukrainian part</i>	49,1	54,0	43,9	39,9	54,7	53,9

a Obejmuje województwo lubelskie i podkarpackie. b Obejmuje województwo małopolskie, podkarpackie, śląskie.
a Data concern Lubelskie i Podkarpackie voivodship. b Data concern Małopolskie, Podkarpackie, Śląskie voivodship

Każdy z odcinków pogranicza ma inny charakter jeśli chodzi o zróżnicowanie potencjału turystycznego obszarów po obu stronach granicy.

Na pograniczu polsko-słowackim znacznie częściej odwiedzana jest część polska, do której przyjeżdża 3/4 ogółu turystów, mimo, że zasoby bazy noclegowej są na zbliżonym poziomie po obu stronach granicy.

Na pograniczu polsko-ukraińskim potencjał obszarów po obu stronach granicy jest podobny. Obie części polska i ukraińska dysponują podobną bazą noclegową jeśli chodzi o liczbę obiektów i liczbę miejsc. Podobne jest również ich wykorzystanie w zakresie liczby turystów i udzielonych im noclegów.

Uwagi ogólne

1. Dane w publikacji podano w każdorazowym podziale administracyjnym graniczących krajów.
2. Dane statystyczne prezentowane są przede wszystkim na poziomie NUTS 2 (w przypadku Słowacji także NUTS 3). W Polsce są to województwa, natomiast na Słowacji umowne jednostki nieadministracyjne na poziomie NUTS 2 (oblasti). Na Słowacji jednostki NUTS 3 to regiony (po słowacku „kraje”) odpowiadające pod względem funkcjonalno-administracyjnym polskim województwom. W przypadku Ukrainy dane przedstawiono dla obwodów, które odpowiadają polskim województwom. Dane zamieszczone w tablicach szczegółowych w aneksie podane są dla jednostek terytorialnych niższego poziomu, tj. dla powiatów oraz miast na prawach powiatu w przypadku Polski, ich odpowiedników na Słowacji czyli „okresów” oraz rejonów i miast na prawach rejonów na Ukrainie.
3. Liczby względnie (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.
4. Przy przeliczaniu danych na 100 mieszkańców przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 30 VI w Polsce, a średnioroczną liczbę ludności dla Słowacji i Ukrainy.
5. Ze względu na zaokrąglenia danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się nieznacznie różnić od podanych wielkości „ogółem”.

General notes

1. Data in the publication are presented according to administrative division of the bordering countries.
2. Data are provided primarily on the NUTS 2 level (but also on the NUTS 3 for Slovakia). In Poland this corresponds to voivodships, in Slovakia conventional non-administrative units on the NUTS 2 level. Slovakian NUTS 3 are regions (“kraje” in Slovakian) which corresponds, in respect of functionality and administration, to Polish voivodships. As regards Ukraine data are presented for regions which correspond to Polish voivodships. More detailed data in the Annex are provided for territorial units on lower levels, i.e. for powiats and cities-powiats in Poland, Slovakian districts and Ukrainian districts and cities-districts equivalent to Polish powiats.
3. Relative numbers (indices, percentages) are, as a rule, calculated on the basis of absolute data expressed with higher precision than that presented in the tables.
4. When computing data per 100 population, the population as of 31 VI in Poland and mid-year population in Slovakia and Ukraine was adopted.
5. Due to the rounding of data, in some cases sums of components may slightly differ from the amount given in the item “total”.

Uwagi metodologiczne

Źródła i zakres danych

1. Głównym źródłem danych są wyniki badania turystycznych obiektów noclegowych prowadzonych w Polsce i na Słowacji z częstotliwością miesięczną, zaś na Ukrainie – raz w roku. Dane dotyczące części polskiej dotyczą turystycznych obiektów noclegowych posiadających 10 i więcej miejsc noclegowych.
2. Począwszy od danych za 2016 r. w statystyce dotyczącej turystycznej bazy noclegowej w Polsce wprowadzono metodologię imputacji danych dla jednostek, które odmówiły udziału w badaniu. Imputacja brakujących rekordów polega na uzupełnieniu informacji o jednostkach statystycznych, które w ogóle nie wzięły udziału w badaniu (unit nonresponse) poprzez zastąpienie braków danych wartością wynikającą z uzyskanej wiedzy o wszystkich wartościach danej zmiennej w zbiorze danych, zgodnie z przyjętą procedurą.
3. W badaniu bazy noclegowej turystyki zastosowano następujące rozwiązania:
 - dane dotyczące liczby obiektów i miejsc noclegowych wykazano według stanu 31 VII dla Polski oraz w końcu roku dla Słowacji i Ukrainy
 - **korzystający z noclegów** to liczba osób (turystów), które rozpoczęły pobyt w obiekcie w danym miesiącu i powinny być liczone jeden raz, tj. w miesiącu przybycia do obiektu.
 - **turyści zagraniczni** korzystający z turystycznych obiektów noclegowych rejestrowani są według kraju stałego zamieszkania. Turysta zagraniczny może być wykazany wielokrotnie, jeśli w czasie jednorazowego pobytu w danym kraju korzysta z kilku obiektów noclegowych.
 - **liczba udzielonych noclegów** to iloczyn osób (turystów) i liczby nocy ich pobytu.
 - **stopień wykorzystania miejsc noclegowych** – wyrażony w procentach – wynika z porównania faktycznie udzielonych noclegów do nominalnej liczby miejsc noclegowych (suma miejsc noclegowych przygotowanych w każdym dniu działalności obiektu). Na Słowacji stopień wykorzystania miejsc noclegowych dotyczy miejsc stałych.

Podstawowe pojęcia

Turystyka oznacza czynności odwiedzających, którzy podejmują podróż do głównego miejsca docelowego położonego poza ich zwykłym otoczeniem, na okres krótszy niż rok, w dowolnym głównym celu, w tym w celu służbowym, wypoczynkowym lub innym celu osobistym, innym niż zatrudnienie przez podmiot miejscowy dla odwiedzanego miejsca.

Uczestnikami turystyki są **odwiedzający**.

Określenie to dotyczy każdej osoby podróżującej do miejsca znajdującego się poza zwykłym otoczeniem, na czas nie dłuższy niż 12 kolejnych miesięcy, jeśli podstawowym celem podróży nie jest podjęcie działalności zarobkowej wynagradzanej ze środków pochodzących z odwiedzanego miejsca.

Kategoria „odwiedzający” dotyczy:

- turystów, tzn. odwiedzających, którzy przynajmniej przez jedną noc korzystali z zakwaterowania w odwiedzanym miejscu,
- odwiedzających jednodniowych (beznoclegowych).

Rodzaje turystycznych obiektów noclegowych:

Hotel – obiekt zlokalizowany głównie w zabudowie miejskiej, dysponujący co najmniej 10 pokojami (na Ukrainie więcej niż 7 pokojami), w tym większość miejsc w pokojach jedno- i dwuosobowych, świadczący szeroki zakres usług związanych z pobytem gości.

Motel – obiekt zlokalizowany przy trasach komunikacji drogowej, który poza usługami hotelarskimi przy-

stosowany jest również do świadczenia usług motoryzacyjnych i dysponuje parkingiem. Musi posiadać co najmniej 10 pokoi (na Ukrainie więcej niż 7 pokojami).

Pensjonat – obiekt, który świadczy usługi hotelarskie łącznie z całodziennym wyżywieniem i dysponuje co najmniej 7 pokojami (na Słowacji minimum 5 pokojami i maksymalnie 4 miejscami w pokoju).

Kemping (camping) – teren zwykle zadrzewiony, strzeżony, oświetlony, mający stałą obsługę recepcyjną i wyposażony w urządzenia (sanitarne, gastronomiczne, rekreacyjne) umożliwiające turystom nocleg w namiotach, mieszkalnych przyczepach samochodowych, a także przyrządzania posiłków oraz parkowanie pojazdów samochodowych (na Słowacji – powinien posiadać minimum 20 stanowisk z przyłączami elektrycznymi).

Hostel – obiekt noclegowy o standardzie różniącym się od obiektów hotelowych głównie liczbą miejsc w pokojach, łózkami piętrowymi i współdzieleniem części wyposażenia oraz pomieszczeń przeznaczonych dla gości (np. wspólna łazienka, kuchnia). Charakterystyczne dla hostelu jest wynajmowanie łóżka, a nie pokoju. Pokoje w hostelach to najczęściej dormy, czyli pokoje wieloosobowe, a także pokoje indywidualne: 1-, 2-, 3-osobowe.

Zakład uzdrowiskowy – zakład świadczący usługi w zakresie opieki zdrowotnej położony na terenie uzdrowiska i wykorzystujący przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych naturalne zasoby lecznicze uzdrowiska. Zakłady uzdrowiskowe wykazują wszystkie miejsca noclegowe przeznaczone do dyspozycji turystów, w tym kuracjuszy.

W statystyce turystyki na Słowacji zakłady uzdrowiskowe nie są wydzielane jako odrębny rodzaj obiektu noclegowego, są zaliczane do grupy „pozostałe obiekty”.

Muzeum – to jednostka organizacyjna, nie nastawiona na osiągnięcie zysku, której celem jest sprawowanie opieki nad zabytkami, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie odstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie kontaktu ze zbiorami.

Wskaźniki charakteryzujące intensywność ruchu turystycznego:

Wskaźnik funkcji turystycznej Baretje'a:

$$\frac{\text{liczba miejsc noclegowych} \times 100}{\text{liczba mieszkańców}}$$

Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego według Schneidera:

$$\frac{\text{korzystający z noclegów} \times 100}{\text{liczba mieszkańców}}$$

Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego według Charvata:

$$\frac{\text{udzielone noclegi} \times 100}{\text{liczba mieszkańców}}$$

Wskaźnik rozwoju bazy noclegowej:

$$\frac{\text{korzystający z noclegów}}{\text{liczba miejsc noclegowych}}$$

Wskaźnik gęstości ruchu:

$$\frac{\text{korzystający z noclegów}}{\text{powierzchnia w km}^2}$$

Wskaźnik gęstości bazy noclegowej:

$$\frac{\text{liczba miejsc noclegowych}}{\text{powierzchnia w km}^2}$$

Methodological notes

Sources and scope of data

1. The main source of data about the capacity and occupancy of tourist accommodation establishments are in Poland and Slovakia monthly surveys while in Ukraine surveys carried out once a year, Data for the Polish part of the borderland concern establishments with 10 or more bed places.
2. Starting with the reference year 2016, a data imputation methodology was introduced in the statistics on tourist accommodation base for entities obligated to submit a report on KT-1 form, who refused to participate in the survey. The imputation of missing records consists in supplementing information on statistical units that did not participate in the survey (unit nonresponse) by replacing missing data with the value resulting from the obtained knowledge of all values of a given variable in the data set, in accordance with the adopted procedure
3. The following solutions were adopted in the statistics on the accommodation:
 - data on the number of establishments and the number of beds are presented as of 31 VII for Poland and on the end of the year for Slovakia and Ukraine.
 - **tourists accommodated** – the number of persons (tourists), who began their stay in an establishment in a given month (i.e. who checked in) and they are listed only once (i.e. at the time of registration),
 - **foreign tourist accommodated** are registered according to their country of permanent residence. Foreign tourist can be shown many times, if during a single stay in a given country he uses several accommodation facilities.
 - **the occupancy rate** of establishment – expressed in percentage – results from the comparison of actually provided accommodations with the nominal number of bed places (the total of bed places prepared for tourists on each activity day of the establishment)

Basic terms

Tourism means the activity of visitors taking a trip to a main destination outside their usual environment, for less than a year, for any main purpose, including business, leisure or other personal purpose, other than to be employed by a resident entity in the place visited.

Visitors are the participants of tourism. This definition refers to every person travelling to locations outside their usual environment for a period not exceeding 12 months, whose main purpose of trip is other than the exercise of an activity remunerated from within the place visited. The “visitors” (domestic and foreign) category refers to:

- tourists (i.e. visitors who occupied accommodation establishments within the given location for at least one night)
- same-day visitors (not accommodated).

Types of tourist accommodation establishments

Hotel – an accommodation facility located mainly in the urban areas, with at least 10 rooms, most of which are one-person or two-person rooms, providing a wide range of services for clients staying at the establishment. Each hotel has to render catering services. Depending on the facility furnishing and the range of the services being rendered, five categories are attributed: the highest – five stars, the lowest – one star.

Motel – a hotel type complex located by road communication routes, which, besides the provision of hotel services, is also adapted to the provision of car services and has a car park. A motel has to have at least 10 rooms, most of bed places in single-bed and double-bed rooms. Each motel has to provide catering

services. Depending on the equipment in the building and the scope of services rendered, five categories of motels are distinguished: top – five stars, lowest – one star.

Boarding house – a hotel establishment that provides hotel services, offers full board and has at least seven rooms. It has to provide catering services. Depending on the equipment in the building and the scope of services rendered, five categories of boarding houses are distinguished: top – 5 stars, lowest – one star.

Camping site – an area, usually wooded, guarded, lighted, with 24-hour reception service, equipped with facilities (sanitary, catering, recreational) which enable the tourists to spend the night in tents, caravans as well as to prepare meals and park motor vehicles. Depending on the equipment in the building and the scope of services rendered, four categories of camping sites are distinguished: top – four stars, lowest – one star.

Hostel – an accommodation establishment, which varies in standard from hotel establishments mainly by the number of places in rooms, bunk beds and cooperative use of equipment and rooms for guests (e.g. common kitchen/bathroom). Hostels are characteristic of renting single beds, not whole rooms. Hostel rooms are usually dorms (multi-person rooms), as well as individual rooms: 1-, 2- and 3-person.

Health establishment – an establishment providing health care services, located in the area of a health resort and using its natural resources when providing health care services and providing accommodation services.

Museum – a non-profit organizational unit, whose purpose is permanent protection of cultural goods, informing of values and of the content of the collected goods, popularisation of fundamental values of Polish and international history, science and culture, developing the cognitive and aesthetic sensitivity as well as making possible the contact with the collections.

Indicators characterizing the intensity of tourist traffic:

Tourist function rate by Baretje`s:

$$\frac{\text{number of bed places} \times 100}{\text{number of inhabitants}}$$

Tourist traffic intensity rate by Schneider:

$$\frac{\text{tourists accommodated} \times 100}{\text{number of inhabitants}}$$

Tourist traffic intensity rate by Charvat:

$$\frac{\text{nights spent} \times 100}{\text{number of inhabitants}}$$

Tourist accommodation development rate:

$$\frac{\text{tourists accommodated}}{\text{number of bed places}}$$

Tourist traffic density rate:

$$\frac{\text{tourists accommodated}}{\text{area in km}^2}$$

Tourists accommodation establishments density rate:

$$\frac{\text{number of bed places}}{\text{area in km}^2}$$